

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

Допускається до захисту:
т.в.о. завідувача кафедри
міжнародних економічних відносин,
кандидат економічних наук, доцент
_____ Марія ШКУРАТ
« _____ » _____ 2024 р.

**Вплив інтеграційних процесів на економічний розвиток країн-учасниць
інтеграційних об'єднань**

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
Освітньо-професійна програма «Міжнародні економічні відносини»

Комплексна кваліфікаційна (магістерська) робота

Частина 1. Розвиток інтеграційних процесів в країнах Північної Америки

Виконавець: Владислав ІВЧУК

Науковий керівник: Марія ВАРЛАМОВА

Частина 2. Країни БРІКС: місце і роль у світогосподарських процесах

Виконавець: Євгеній НОСАЧОВ

Науковий керівник: Марія ШКУРАТ

Вінниця – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ІВЧУК ВЛАДИСЛАВ ВАСИЛЬОВИЧ

Допускається до захисту:
т.в.о. завідувача кафедри
міжнародних економічних відносин,
кандидат економічних наук, доцент
_____ Марія ШКУРАТ
« _____ » _____ 2024 р.

Розвиток інтеграційних процесів в країнах Північної Америки

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
Освітньо-професійна програма «Міжнародні економічні відносини»

Кваліфікаційна (магістерська) робота

Науковий керівник:
Марія ВАРЛАМОВА, доцент кафедри
міжнародних економічних відносин,
к.е.н., доцент

(підпис)

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали / за шкалою ЕКТС / за національною шкалою)

Голова ЕК: _____
(підпис)

Вінниця – 2024

АНОТАЦІЯ

Івчук В. В. Розвиток інтеграційних процесів в країнах Північної Америки. Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини. Освітньо-професійна програма «Міжнародні економічні відносини». Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця, 2024.

У роботі розглянуто теоретичні підходи до розуміння сутності та ролі регіональної економічної інтеграції країн у сучасних умовах функціонування світової економіки. Охарактеризовано тенденції інтеграційних процесів в регіоні Північної Америки, проаналізовано трансформацію угоди про північноамериканську зону вільної торгівлі. Здійснено аналіз впливу регіональної інтеграції країн на їх економіку. Окреслено проблеми та перспективи розвитку процесів регіональної економічної інтеграції в Північній Америці.

Ключові слова: економічна інтеграція, Північна Америка, експорт, імпорт, прямі іноземні інвестиції.

71 с., 8 табл., 17 рис., бібліограф.: 46 найм.

ANNOTATION

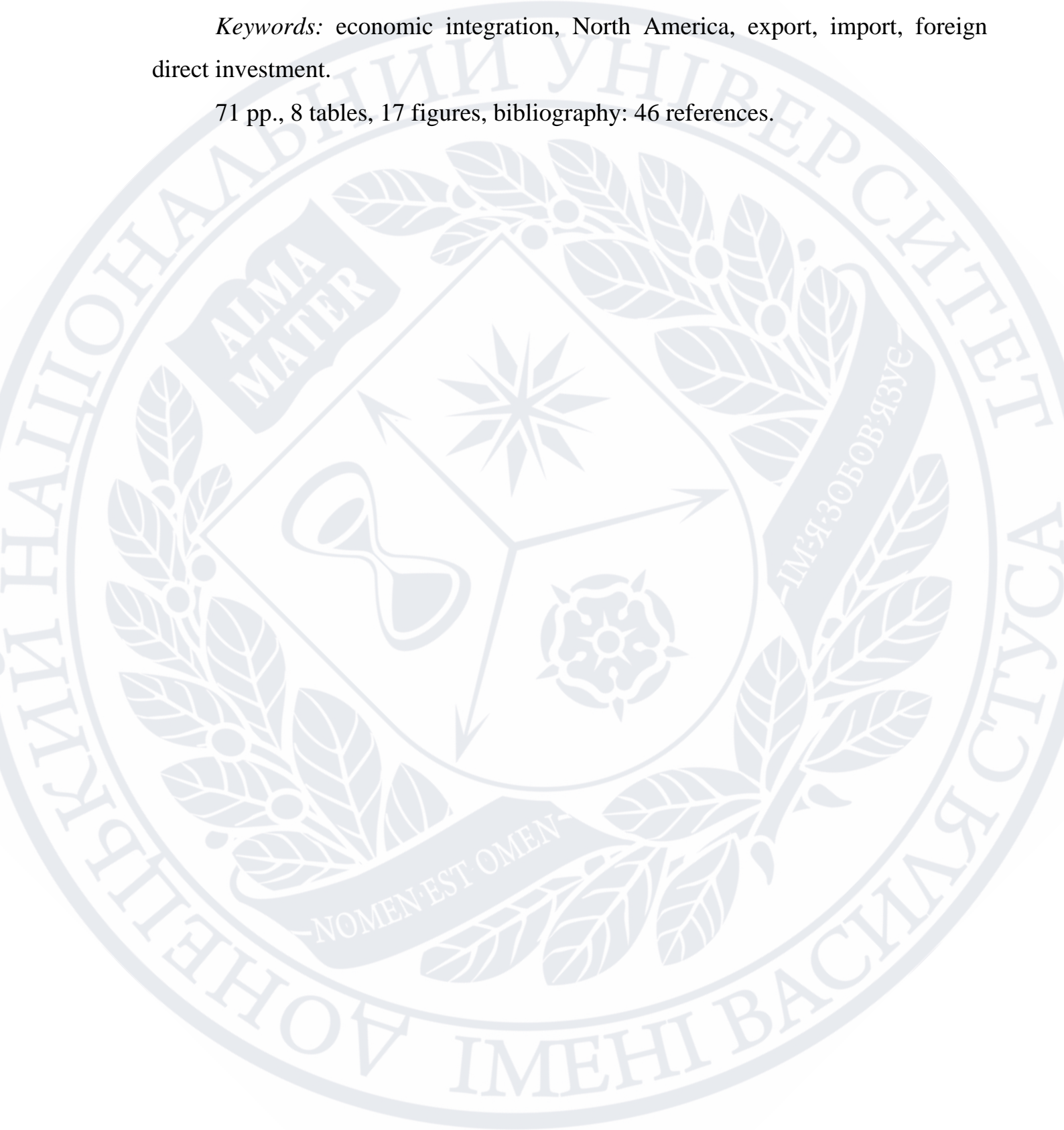
Ivchuk V.V. Development of integration processes in North American Countries. Specialty 292 International Economic Relations. Educational and Professional Program «International Economic Relations». Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2024.

The paper examines theoretical approaches to understanding the essence and role of regional economic integration of countries in the current functioning of the world economy. It characterizes the trends of integration processes in the North American region, analyzes the transformation of the North American Free Trade Agreement. An analysis of the impact of regional integration of countries on their

economy is carried out. The paper outlines the problems and prospects of the development of regional economic integration processes in North America.

Keywords: economic integration, North America, export, import, foreign direct investment.

71 pp., 8 tables, 17 figures, bibliography: 46 references.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	9
1.1 Підходи до визначення поняття «економічна інтеграція»	9
1.2 Форми та етапи міжнародної економічної інтеграції	13
1.3 Методи оцінки ефективності інтеграційних процесів	20
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ КРАЇН ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ	24
2.1 Етапи розвитку інтеграційних процесів в країнах Північної Америки.....	24
2.2 Торговельно-економічне співробітництво країн НАФТА (USMCA).....	34
2.3 Вплив інтеграційних процесів на економіку США, Канади та Мексики..	40
РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ КРАЇН ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ	51
3.1 Аналіз проблем розвитку інтеграційних процесів країн USMCA	51
3.2 Перспективи розвитку інтеграційних процесів країн USMCA	58
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67
ДОДАТКИ.....	72

ВСТУП

Актуальність теми. Зростаюча важливість регіональної співпраці та інтеграції між країнами створює потребу в дослідженні та розумінні процесів, які відбуваються в Північній Америці, яка об'єднує країни з різними економічними, політичними та соціокультурними характеристиками. Розвиток інтеграційних процесів в Північній Америці впливає на політичну, економічну та соціокультурну ситуацію в регіоні. Північноамериканська зона вільної торгівлі створює більші можливості для торгівлі, інвестицій та співпраці між цими країнами. Крім того, інтеграція у галузі безпеки, енергетики та інфраструктури може сприяти покращенню безпеки і розвитку регіону в цілому.

Також важливо враховувати геополітичну ситуацію у світі. З огляду на глобальне значення Сполучених Штатів, Канади та Мексики, їх співпраця та інтеграція мають вплив на розподіл влади та вплив у міжнародних відносинах. Окрім того, важливим є визначення проблем, з якими стикаються країни Північної Америки в процесі інтеграції, таких як торговельні бар'єри, правова гармонізація, міграційні питання та спільні стратегії управління енергетичними ресурсами. Це дозволить виявити пріоритети та напрямки подальшої співпраці для досягнення позитивних результатів із забезпечення стабільного та збалансованого розвитку регіону.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженням розвитку інтеграційних процесів займалися ряд вітчизняних науковців: Д. Лук'яненко, Т. Орехова, М. Савченко, М. Варламова, М. Шкурат, А. Філіпенко, В. Гейць, Б. Буркинський, М. Дудченко, А. Поручник, Ю. Пахомов, В. Сіденко. Боротьба за конкурентні позиції на світовій арені підкреслює необхідність вивчення впливу інтеграційних процесів на розвиток економік країн Північної Америки.

Метою дослідження є розробка теоретико-методичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій щодо впливу інтеграційних процесів на економічний розвиток країн-учасниць інтеграційних об'єднань.

Відповідно до мети визначено наступні **завдання**:

- проаналізувати підходи до визначення поняття «економічна інтеграція»;
- охарактеризувати форми та етапи міжнародної економічної інтеграції;
- проаналізувати методи оцінки ефективності інтеграційних процесів;
- Проаналізувати етапи розвитку інтеграційних процесів в країнах Північної Америки;
- здійснити аналіз торговельно-економічного співробітництва країн НАФТА (USMCA);
- проаналізувати вплив інтеграційних процесів на економіку США, Канади та Мексики;
- здійснити аналіз проблем розвитку інтеграційних процесів країн НАФТА (USMCA);
- визначити перспективи розвитку інтеграційних процесів країн НАФТА (USMCA).

Об’єкт дослідження – інтеграційні процеси та їхній вплив на економічний розвиток країн-учасниць інтеграційних об’єднань.

Предмет дослідження – теоретико-методологічні засади розвитку інтеграційних процесів в країнах Північної Америки.

Інформаційною базою дослідження є статистичні дані Світового банку, ЮНКТАД а також звіти міжнародних організацій.

Методи дослідження. Для проведення дослідження використано такі методи: метод дедукції та індукції (при дослідженні теоретичних засад розвитку інтеграційних процесів); метод статистичного аналізу (при дослідженні торговельно-економічного співробітництва країн, кореляційно-регресійного аналізу при оцінці впливу інтеграційних процесів – *планується у 2-му розділі*); метод аналізу, систематизації (при визначенні проблем та перспектив розвитку інтеграційних процесів країн Північної Америки ЄС - *планується у 3-му розділі*).

Положення, що виносяться на захист:

1. Результати аналізу тенденцій розвитку інтеграційних процесів країн Північної Америки.
2. Результати кореляційно-регресійного аналізу впливу інтеграційних процесів на ВВП США, Канади, Мексики.
3. Рекомендації щодо посилення економічної інтеграції країн північної Америки.

Апробація. Результати дослідження апробовані на XXIII Міжнародній науковій конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання» (м. Вінниця, 21 грудня 2023 р.), матеріали опубліковано у збірнику праць конференції [9].

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

1.1 Підходи до визначення поняття «економічна інтеграція»

Дослідження поняття економічної інтеграції відбувається з середини ХХ століття, однак, сам термін «економічна інтеграція» набув широкого вживання після Другої світової війни та формування міжнародних економічних організацій.

Одним з ранніх прикладів дослідження економічної інтеграції є теорія «трикутничкової торгівлі» Густава Касселя, який розробив її в 1930-х роках. Ця теорія висвітлювала можливості зближення та співпраці між країнами з метою поліпшення торговельних відносин та економічного зростання.

Значний прорив у дослідженні економічної інтеграції відбувся після підписання Римського договору 1957 року, що заснував Європейську економічну спільноту (ЄЕС). Цей історичний крок стимулював зростання інтересу до вивчення процесів інтеграції та їх впливу на економіку країн.

Згодом, з розвитком інших регіональних та міжнародних інтеграційних ініціатив, таких як НАФТА (1994), Єврозона (1999), Меркосур (1991) та інші, дослідження економічної інтеграції почали ставати цікавими все більше науковій спільноті.

На сьогоднішній день дослідження економічної інтеграції продовжуються, оскільки розвиток глобальних ринків та зближення економічних систем країн стають все більш вагомими для розвитку світової економіки.

Розглянемо підходи до визначення вище наведеного поняття (таблиця 1.1).

Таким чином, економічна інтеграція є складним процесом, що включає в себе зближення та об'єднання економічних систем країн з метою створення спільного економічного простору. Це поняття охоплює широкий спектр

заходів та політик, спрямованих на зниження торговельних бар'єрів, спільне регулювання, координацію економічних політик та зближення законодавства між країнами.

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення терміну «економічна інтеграція»

Автор	Визначення
Жозеф Стігліц (Joseph Stiglitz)	«Економічна інтеграція – це процес, в рамках якого країни погоджуються на виконання спільних правил, встановлюють спільну торговельну політику та зближують свої економічні системи з метою підвищення ефективності та зростання»
Річард Болдуїн (Richard Baldwin)	«Економічна інтеграція – це процес, за якого країни виконують зближення правил, стандартів та процедур, що стосуються торгівлі товарами та послугами, інвестицій та фінансів з метою полегшення обміну і сприяння взаємній залежності»
Джеффри Френкел (Jeffrey Frankel)	«Економічна інтеграція – це процес, за якого країни укладають договори та встановлюють механізми для створення спільного ринку, зменшення тарифних та нетарифних бар'єрів, спільного регулювання та координації економічних політик»
Пол Кругман (Paul Krugman)	«Економічна інтеграція – це процес зменшення торговельних та інших економічних перешкод між країнами, який зазвичай включає в себе створення спільного ринку та зближення законодавства та регулювань»
В. Готра	«Економічна інтеграція – це, процес зближення та взаємодії національних економік держав задля вільного переміщення товарів, послуг, капіталів, робочої сили з метою утворення єдиного економічного простору для здійснення економічної діяльності»

Джерело: сформовано автором на основі [5, 25, 27, 28, 36]

Національні економіки, що входять у процес економічної інтеграції, прагнуть забезпечити вільний рух товарів, послуг, капіталу та праці, що сприяє створенню спільного ринку. Цей процес передбачає укладання міжнародних договорів та утворення регіональних або міжнародних організацій з метою встановлення правил, стандартів та процедур, які регулюють економічні відносини між учасниками.

Існує кілька ключових теорій, які пояснюють, чому країни вступають у торговельні блоки та регіональні економічні об'єднання. Деякі з найвідоміших теорій економічної інтеграції:

1. Теорія конкурентних переваг. Ця теорія стверджує, що країни вступають у торговельні блоки або економічні об'єднання для отримання економічних переваг. Вони об'єднують свої ресурси та знижують торговельні бар'єри для збільшення обсягу торгівлі між собою. Це може приводити до зростання ВВП, створення нових робочих місць та підвищення ефективності виробництва.

2. Теорії, пов'язані з політичними мотивами. Згідно неї економічна інтеграція може бути наслідком політичних мотивів. Країни можуть формувати об'єднання для зміцнення політичних зв'язків, спільної оборони або створення політичної спільноти. Економічні вигоди вважаються додатковою перевагою таких об'єднань.

3. Теорія урівноваження економічних сил стверджує, що країни вступають у торговельні блоки або економічні об'єднання для збільшення своєї політичної та економічної сили. Вони намагаються конкурувати на світовому ринку з іншими великими гравцями, такими як Сполучені Штати, Європейський Союз або Китай. Об'єднання робить країни більш привабливими для іноземних інвесторів, оскільки вони отримують доступ до більшого ринку збуту із зниженими торговельними бар'єрами. Це дає можливість країнам залучати іноземні інвестиції, впливати на світову політику та вирішувати спільні проблеми, такі як зміна клімату чи тероризм.

4. Теорія оптимального валютного режиму стосується монетарних аспектів економічної інтеграції. Вона вивчає питання вибору оптимальної валютної політики для країн, що вступають до монетарного союзу або економічного блоку. Оптимальний валютний режим може варіюватися від повної валютної унії з спільною валютою до фіксованого обмінного курсу або плаваючого обмінного курсу.

5. Нові торговельні теорії розглядають роль горизонтальної та вертикальної спеціалізації у торгівлі між країнами. Горизонтальна спеціалізація відбувається, коли країни спеціалізуються виробляти однакові товари, тоді як вертикальна спеціалізація відбувається, коли країни спеціалізуються в різних етапах виробничого процесу.

Економічна інтеграція, згідно з новою торговельною теорією, сприяє розширенню горизонтальної та вертикальної спеціалізації між країнами. Горизонтальна спеціалізація дозволяє країнам виробляти ті товари, в яких вони мають переваги, такі як доступ до дешевих ресурсів або висока ефективність виробництва. Це забезпечує збільшення обсягів торгівлі між країнами і підвищення загального рівня благополуччя.

Сучасні торговельні теорії також вказують на те, що економічна інтеграція може сприяти зростанню ефективності виробництва через розвиток вертикальних ланцюгів постачання. Країни можуть спеціалізуватися у виробництві конкретних етапів виробничого процесу та об'єднуватися виробництвом більш складних товарів. Це може призводити до зростання продуктивності, зниження витрат та підвищення конкурентоспроможності країн.

Окрім цих основних теорій, існує багато інших підходів і концепцій, що вивчають економічну інтеграцію. До них відносять теорію оптимальної торговельної політики, теорію економічної залежності, теорію політичних коаліцій та інші. Кожна з цих теорій пропонує свій власний підхід та пояснення процесів та наслідків економічної інтеграції.

Отже, економічна інтеграція має на меті підвищення ефективності та конкурентоспроможності країн, сприяє зростанню торгівлі, привабливості для інвесторів та розвитку економічних секторів.

1.2 **Форми та етапи міжнародної економічної інтеграції**

Міжнародна економічна інтеграція має різні форми залежно від ступеня глибини та обсягу співробітництва між країнами. Основні форми міжнародної економічної інтеграції представлені на рис. 1.1.

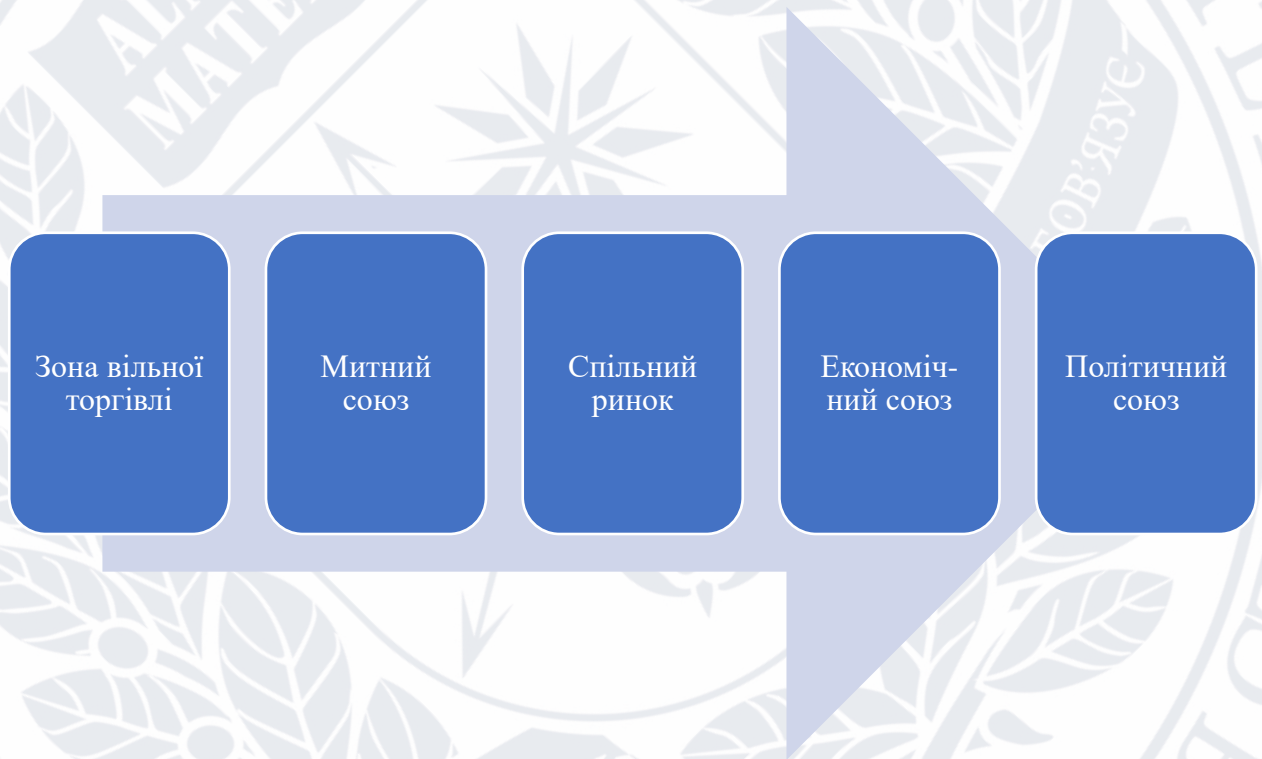

Рисунок 1.1 – Форми економічної інтеграції

Джерело: побудовано на основі [7]

1. Зона вільної торгівлі. Зона вільної торгівлі (ЗВТ) є однією з найбільш базових форм міжнародної економічної інтеграції. Вона передбачає укладення угод між країнами, що приєднуються до зони, з метою виключення або зниження тарифних бар'єрів для взаємної торгівлі товарами та послугами.

Основні риси зони вільної торгівлі:

– відміна або зниження митних тарифів. Країни в зоні вільної торгівлі зобов'язуються виключити або суттєво знизити митні тарифи на товари, що обмінюються між ними. Це дозволяє зменшити вартість імпорту та сприяє збільшенню торгівлі.

– збереження внутрішніх митних ставок для третіх країн. Країни, що входять до ЗВТ, зберігають право застосовувати свої внутрішні митні ставки до торгівлі з країнами, що не входять до зони. Це означає, що існує різниця у митних ставках між товарами, які обмінюються в межах ЗВТ, та товарами з третіх країн.

– збереження національних торговельних політик. Учасники ЗВТ зберігають свою незалежність у встановленні національної торговельної політики щодо третіх країн. Вони можуть встановлювати власні правила походження товарів, норми якості, санітарні та фітосанітарні стандарти тощо.

– збереження незалежності в галузі фінансів та монетарних справ: Учасники ЗВТ зберігають свою фінансову та монетарна незалежність. Вони можуть продовжувати використовувати власну валюту, встановлювати власну грошову політику та контролювати свою фінансову систему. Кожна країна зберігає свою валютну політику, включаючи курс валют, процентні ставки та інші аспекти фінансової політики.

– збереження суверенітету. ЗВТ не передбачає перехід суверенітету країнам-учасникам. Кожна країна залишається суверенною в управлінні своїми економічними політиками, внутрішніми справами та рішеннями, що стосуються інтеграції.

– стимулювання торгівлі та економічного зростання. Зона вільної торгівлі сприяє збільшенню торгівлі між країнами шляхом зниження торговельних бар'єрів. Це забезпечує більший доступ до ринків і збільшення обсягів торгівлі, що сприяє економічному зростанню та стимулює інвестиції.

Зона вільної торгівлі може бути першим кроком на шляху до більш глибокої форми інтеграції, такої як митний союз чи економічний союз. Вона

дозволяє країнам спостерігати переваги від торговельної лібералізації та співпраці, одночасно зберігаючи свою економічну та політичну незалежність.

2. *Митний союз*. Митний союз – це форма міжнародної економічної інтеграції, яка йде далі від зони вільної торгівлі. В митному союзі країни, які його утворюють, не тільки відмінюють мита та інші торговельні бар'єри між собою, але також установлюють спільну митну тарифну політику щодо третіх країн [7].

Основні риси митного союзу:

- Спільна митна тарифна політика. Країни, що входять до митного союзу, узгоджують свої митні ставки та правила ввезення та вивезення товарів. Вони створюють спільний митний кодекс, який визначає правила і процедури митного контролю та митного оформлення.
- Внутрішнє скасування митних ставок. Учасники митного союзу відмінюють митні бар'єри та знижують митні ставки для товарів, які обмінюються між ними. Це стимулює внутрішню торгівлю та збільшує обсяги обміну.
- Спільна торговельна політика. Митний союз може встановити спільну зовнішню торговельну політику щодо третіх країн. Це означає, що учасники митного союзу приймають спільні рішення щодо митних ставок, квот, правил походження та інших аспектів зовнішньої торгівлі.
- Відсутність внутрішніх митних перешкод. В митному союзі відсутні митні контролю та перешкоди для переміщення товарів між країнами-учасницями. Це дозволяє забезпечити вільний рух товарів на всій території союзу.
- Координація економічної політики. Учасники митного союзу зазвичай співпрацюють у галузі економічної політики. Вони можуть координувати свої фіскальні, монетарні та інші економічні політики з метою забезпечення стабільності та розвитку союзу в цілому.
- Спільна зовнішня торговельна політика. Учасники митного союзу можуть вести спільну зовнішню торговельну політику. Це означає, що вони

можуть спільно виступати на міжнародній арені, укласти угоди про вільну торгівлю з іншими країнами або блоками, виступати єдиною стороною в торговельних переговорах.

Митний союз має переваги, такі як збільшення обсягів торгівлі, зниження вартості імпорту, створення внутрішнього ринку з більшими можливостями для підприємств, а також політичну співпрацю та зближення між країнами-учасницями.

Проте митний союз також вимагає великої міри взаємодії, співпраці та компромісів між країнами. Він потребує згоди на спільну митну тарифну політику та гармонізацію законодавства. Крім того, деякі країни можуть втрачати частину своєї суверенності у прийнятті рішень про зовнішню торговельну політику.

3. Спільний ринок. Спільний ринок є більш глибокою формою міжнародної економічної інтеграції, ніж зона вільної торгівлі або митний союз. Він передбачає не лише відміну торговельних бар'єрів та спільну митну тарифну політику, але також вільний рух факторів виробництва, таких як робоча сила, капітал та послуги [7].

Основні риси спільного ринку:

– Свобода переміщення товарів. Учасники спільного ринку відмінюють торговельні бар'єри та мита між собою, створюючи безмитний простір для товарів. Це сприяє вільній торгівлі та збільшенню обсягів торгівлі між країнами-учасницями.

– Свобода переміщення послуг та капіталу. Спільний ринок дозволяє вільний рух послуг та капіталу між країнами-учасницями. Це означає, що підприємства можуть надавати послуги та інвестувати у будь-якій країні спільного ринку без обмежень та перешкод.

– Спільна регуляторна політика. Учасники спільного ринку зазвичай узгоджують свою регуляторну політику щодо стандартів якості, безпеки, екології та інших аспектів виробництва та торгівлі. Це допомагає

уникнути негативних впливів на конкуренцію та забезпечує високий рівень захисту споживачів.

– Спільна політика у сфері зайнятості. В спільному ринку може бути розроблена спільна політика щодо міграції працівників між країнами-учасницями. Така політика може включати наступні аспекти:

– Свобода переміщення працівників. Учасники спільного ринку можуть встановлювати положення, що дозволяють працівникам вільно пересуватися між країнами та працювати там без особливих обмежень. Це допомагає привернути кваліфіковану робочу силу та забезпечити більшу гнучкість на ринку праці.

– Гармонізація прав праці. Учасники спільного ринку можуть працювати над гармонізацією законодавства про працю, прав праці та соціального захисту працівників. Це може забезпечити рівні умови праці та захисту працівників у всьому спільному ринку.

– Визнання кваліфікацій та професійних стандартів. Для сприяння вільному руху працівників, країни-учасниці можуть домовитися про взаємне визнання кваліфікацій та професійних стандартів. Це дозволяє працівникам використовувати свої навички та кваліфікацію в будь-якій країні спільного ринку без додаткових перешкод або переатестації.

– Соціальний захист працівників. Учасники спільного ринку можуть спільно працювати над забезпеченням соціального захисту працівників, включаючи пенсії, медичне страхування, безробіття та інші форми соціального захисту. Це забезпечує рівні умови для працівників у всьому спільному ринку.

4.Економічний союз. Економічний союз є вищою формою міжнародної економічної інтеграції. Він передбачає глибоку економічну, політичну та соціальну координацію між країнами-учасницями з метою створення єдиного економічного простору та досягнення спільних цілей.

Основні риси економічного союзу:

– Вільний рух товарів, послуг, капіталу та праці Країни-учасниці економічного союзу встановлюють повний безмитний режим та вільний рух товарів, послуг, капіталу та праці на всій їх території. Це сприяє створенню спільного внутрішнього ринку з відсутністю торговельних перешкод та збільшує можливості для підприємств та інвесторів.

– Гармонізація економічних політик. Учасники економічного союзу зобов'язуються координувати свою економічну політику, включаючи монетарну політику, фіскальну політику, регуляторну політику та інші аспекти економіки. Це сприяє стабільності, збалансованому розвитку та зближенню економік країн-учасниць.

– Спільна валютна політика. Учасники економічного союзу можуть встановити спільну валютну систему або ввести єдину валюту. Це сприяє політичній та економічній інтеграції, спрощує торгівлю та забезпечує стабільність валютних курсів.

– Спільна зовнішня торговельна політика. Країни-учасниці економічного союзу виступають єдиною стороною на міжнародній арені і ведуть спільну зовнішню торговельну політику. Вони укладають торговельні угоди та встановлюють правила для спільної торгівлі з іншими країнами чи регіонами. Це дозволяє економічному союзу вести спільні переговори та впливати на міжнародні торговельні угоди в інтересах всіх його учасників.

– Гармонізація законодавства та нормативних актів. Учасники економічного союзу зобов'язуються гармонізувати своє законодавство та нормативні акти у різних сферах економіки, включаючи торгівлю, фінанси, промисловість, охорону навколишнього середовища тощо. Це допомагає забезпечити однакові умови конкуренції та зменшує адміністративні перешкоди для бізнесу.

– Спільна інфраструктура та розвиток регіонів. Економічний союз може вкладати зусилля у спільний розвиток інфраструктури, зокрема транспортної, енергетичної, телекомунікаційної тощо. Це сприяє підвищенню ефективності торгівлі та інтеграції ринків між країнами-учасницями. Крім

того, економічний союз може звертати увагу на розвиток регіонів, що допомагає зменшувати різницю в рівнях економічного розвитку між країнами.

Економічний союз має потенціал принести значні переваги своїм учасникам, такі як зростання торгівлі, спільна економічна сила, збільшення інвестицій та стимулювання інновацій.

5. *Повна економічна інтеграція.* Політичний союз – це форма глибокої політичної інтеграції між країнами, яка передбачає спільну політичну структуру, спільні інституції та спільні прийняті рішення у питаннях політики, безпеки, законодавства та інших аспектів державного управління [7].

Основні риси політичного союзу:

1. Спільна політична структура. Країни-учасниці політичного союзу можуть створити спільну політичну структуру, таку як парламент, уряд, президентська рада чи інші органи, що приймають рішення. Ці органи здійснюють політичне керівництво та вирішують питання загального інтересу.

2. Спільна зовнішня політика. Учасники політичного союзу можуть розробляти та проводити спільну зовнішню політику, включаючи зовнішньополітичні позиції, спільні дипломатичні зусилля, спільні переговори та укладання міжнародних угод. Це дозволяє політичному союзу займати єдину позицію на міжнародній арені та впливати на події в світі.

3. Гармонізація законодавства. Учасники політичного союзу можуть прагнути до гармонізації свого законодавства та нормативно-правових актів у різних сферах, що стосуються політики, законодавства, прав людини, правопорядку тощо. Це сприяє встановленню спільних норм і стандартів, а також забезпечує однакові права та обов'язки для всіх країн-учасниць.

4. Спільна безпека та оборона: Політичний союз може передбачати спільні зусилля у сфері безпеки та оборони.

Таким чином, економічна інтеграція країн поглиблюється поетапно, переходячи з однієї форми в іншу. Більшість угод зосереджені саме на торговельній інтеграції.

1.3 Методи оцінки ефективності інтеграційних процесів

Оцінка ефективності інтеграційних процесів є важливим завданням для визначення успіху та користі від економічної інтеграції. Для цього використовуються різні методи та підходи. Розглянемо деякі з них.

1) Економічний аналіз. Економічний аналіз в контексті оцінки ефективності інтеграційних процесів зосереджений на використанні економічних показників та моделей для оцінки впливу інтеграції на економічний зріст, торгівлю, інвестиції та інші аспекти.

Основні показники для проведення економічного аналізу:

1. Зростання ВВП. Вимірюється зміна обсягу валового внутрішнього продукту (ВВП) після вступу в інтеграційний об'єднання. Це дозволяє оцінити, наскільки інтеграція сприяє збільшенню виробництва та доходів країн-учасниць.

2. Зовнішньоекономічна активність. Аналізується зміна обсягу торгівлі та інвестицій між країнами-учасницями. Враховуються збільшення чи зменшення обсягу експорту та імпорту, залежність від зовнішніх ринків, притік іноземних інвестицій тощо.

3. Глобальна конкурентоспроможність. Оцінюється вплив інтеграції на конкурентоспроможність країн-учасниць. Аналізується зміна показників, таких як міжнародні рейтинги конкурентоспроможності, доля експорту в глобальних ринках, рівень інновацій тощо.

4. Ефективність ринкових механізмів. Аналізується вплив інтеграції на розвиток ринкових механізмів, таких як звільнення торгівлі, зменшення митних бар'єрів, гармонізація правил та стандартів. Вимірюються позитивні зрушення в напрямку більш відкритих ринків та ефективних ринкових механізмів (зменшення торговельних бар'єрів; гармонізація правил та стандартів; зростання інвестиційної привабливості; збільшення ринкового доступу)

2) Соціальний аналіз. Соціальний аналіз у контексті оцінки ефективності інтеграційних процесів зосереджений на вивченні соціальних аспектів і впливі

інтеграції на суспільство та людей. Він допомагає оцінити, як інтеграційні процеси впливають на життя населення, соціальну справедливість, зайнятість, рівень життя та інші соціальні показники.

Основні напрями соціального аналізу:

1. Соціальна справедливість. Аналізується вплив інтеграції на розподіл соціальних ресурсів, доходів та можливостей. Досліджуються можливість нерівності, виключності, дискримінації та інших соціальних негативів, а також заходи для забезпечення соціальної справедливості.

2. Зайнятість. Аналізується вплив інтеграції на ринок праці та зайнятість. Вивчаються зміни у рівні зайнятості, структурі робочих місць, якості роботи, захист прав працівників та соціальні гарантії.

3. Соціальна інфраструктура. Аналізується вплив інтеграції на розвиток соціальної інфраструктури, такої як охорона здоров'я, освіта, соціальний захист, житлове будівництво. Вимірюються зміни у доступності та якості соціальних послуг для населення.

4. Культурна різноманітність. Аналізується вплив інтеграції на культурну різноманітність та ідентичність. Вивчаються зміни у збереженні та розвитку культурних цінностей, мовної рівноваги,

3) Геополітичний аналіз. Геополітичний аналіз в контексті оцінки ефективності інтеграційних процесів зосереджений на вивченні геополітичних аспектів і впливі інтеграції на політичні відносини, геостратегію та взаємодію між країнами-учасницями.

Основні напрями геополітичного аналізу:

1. Безпека і обороноздатність. Аналізується вплив інтеграції на безпекову ситуацію та обороноздатність країн-учасниць. Вивчаються зміни у політичному та військовому забезпеченні, спільних оборонних зусиллях, реагуванні на загрози та конфлікти.

2. Геостратегічне положення. Аналізується вплив інтеграції на геостратегічне положення країн-учасниць у регіоні та світі. Вимірюються

зміни у впливі, ролі та статусі країн у контексті геополітичних процесів та змагань.

3. Енергетична безпека. Аналізується вплив інтеграції на енергетичну безпеку країн-учасниць. Вивчаються зміни у розподілі енергетичних ресурсів, залежності від постачання, розвитку спільних енергетичних проєктів та взаємодії у сфері енергетики.

4. Політичні відносини. Аналізується вплив інтеграції на політичні відносини між країнами-учасницями. Вимірюються зміни у рівні політичної співпраці, дипломатичних відносинах, узгодженості зовнішньої політики та рішень у глобальних питаннях

4) Стратегічне планування. Оцінюється відповідність інтеграційних процесів стратегічним цілям та завданням країн-учасниць.

При аналізі планування розглядаються наступні аспекти:

1. Синергетичні переваги. Визначається, які переваги отримують країни-учасниці внаслідок спільних дій та співпраці. Аналізується, чи доповнюються та посилюються можливості країн у зоні інтеграції, які синергетичні ефекти можуть бути досягнуті.

2. Спільне планування. Оцінюється процес спільного планування та розробки стратегій між країнами-учасницями. Аналізується, наскільки ефективно здійснюється координація та взаємодія в процесі планування, які механізми інтеграції використовуються для досягнення стратегічних цілей.

3. Гнучкість планування. Аналізується гнучкість та адаптивність планування інтеграційних процесів. Розглядається, як ефективно країни-учасниці можуть реагувати на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі та адаптувати свої стратегії для досягнення поставлених цілей.

4. Моніторинг та оцінка. Встановлюються механізми моніторингу та оцінки інтеграційних процесів. Аналізується, наскільки ефективно здійснюється контроль за виконанням планів та досягненням поставлених цілей і які інструменти використовуються для збирання та аналізу даних. Це

можуть бути економічні і соціальні показники, опитування, експертні оцінки та інші джерела інформації.

Ці методи сприяють комплексному аналізу та оцінці ефективності інтеграційних процесів, дозволяючи країнам-учасницям розуміти позитивні та негативні наслідки інтеграції та приймати обґрунтовані рішення для досягнення поставлених цілей.

Висновки до розділу 1

Економічна інтеграція є процесом, в якому країни співпрацюють для створення спільного економічного простору. Інтеграція може позитивно впливати на економіку, соціальну сферу та геополітичне положення країн-учасниць. Економічна інтеграція сприяє створенню сприятливого клімату для міжнародної торгівлі, забезпечує збільшення ринкового доступу, іноземних інвестицій, підвищенню конкурентоспроможності підприємств та розвитку нових ринків. Крім того, інтеграція може сприяти соціальному розвитку, створенню нових робочих місць, поліпшенню якості життя населення і забезпеченню соціальної справедливості.

Економічна інтеграція реалізується в декількох формах: зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний і політичний союз. Поглиблення інтеграції відбувається поступово – від однієї форми до іншої.

Ефективність інтеграційних процесів вимагає комплексного аналізу економічних, соціальних та геополітичних аспектів. Тільки шляхом ретельного оцінювання та управління цими аспектами можна досягти успішного і стійкого розвитку країн-учасниць і побудувати ефективну інтеграційну модель.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ КРАЇН ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

2.1 Етапи розвитку інтеграційних процесів в країнах Північної Америки

Інтеграційні процеси в країнах Північної Америки відзначаються складним історичним розвитком. Основними учасниками цих процесів є Канада, Сполучені Штати Америки і Мексика. Найбільш значущою угодою даного регіону є угода про північноамериканську зону вільної торгівлі (НАФТА), ідеї якої формувались ще у 1980-х роках. Саме тоді, за часів президентства Рональда Рейгана в Сполучених Штатах виникла ідея створення великої торговельної угоди між Канадою, Сполученими Штатами Америки і Мексикою. У 1986 році Канада запропонувала участь у обговореннях щодо створення торговельної угоди, і згодом до обговорень була запрошена і Мексика.

Процес формування НАФТА продовжувався, і фактичні переговори про угоду розпочалися в 1991 році. У рамках переговорів обговорювалися питання митних тарифів, торговельних обмежень, інвестицій, інтелектуальної власності та інші аспекти торгівлі. У результаті угода НАФТА була підписана і вступила в силу 1 січня 1994 року, створивши одну з найбільших зон вільної торгівлі в світі між Канадою, США і Мексикою [15].

Основні умови північноамериканської угоди про вільну торгівлю, яка була укладена між Канадою, Сполученими Штатами Америки і Мексикою:

1. Зняття митних бар'єрів. НАФТА передбачала зниження і відміну митних тарифів на товари та послуги між країнами-учасницями. Це дозволило знизити вартість товарів та послуг, що обмінюються між країнами.
2. Зміни обсягів торгівлі. Угода сприяла зростанню обсягів торгівлі між країнами-учасницями та підвищенню конкурентоспроможності їхніх продуктів на світовому ринку.

3. Розвиток інвестування. НАФТА створила сприятливі умови для інвестицій між країнами-учасницями. Угода захищала права інвесторів і гарантувала їм доступ до ринків інших країн.

4. Спільний захист прав інтелектуальної власності. Угода включала положення про захист прав інтелектуальної власності, включаючи авторські права, патенти, товарні знаки і інші аспекти інновацій та креативності.

5. Покращення соціальних та екологічних стандартів. НАФТА вміщувала положення про права праці та охорону навколишнього середовища, що сприяло покращенню соціальних та екологічних стандартів.

6. Розширення співпраці. Угода передбачала механізми співпраці та консультацій між країнами-учасницями для вирішення спірних питань та вироблення спільних підходів.

7. Спільні пом'якшення у сфері сільського господарства. НАФТА регулювала обмін сільськогосподарськими товарами та встановлювала стандарти безпеки продукції [11].

Таким чином, НАФТА створила зону вільної торгівлі, що зменшила митні бар'єри та інші обмеження, сприяючи торговельним обмінам та економічному зростанню між Канадою, США і Мексикою.

Однак критики вказували, що угода призвела до зсуву робочих місць в США внаслідок переміщення виробництва в Мексику, а також спричинила деякі негативні соціальні та екологічні наслідки.

НАФТА також стала об'єктом критики в галузі інтелектуальної власності і фармацевтики, оскільки деякі положення угоди залишали питання щодо доступності ліків.

У 2020 році НАФТА була замінена на Угоду про заміну НАФТА (USMCA), яка внесла деякі зміни в умови угоди, зокрема щодо автомобільної промисловості, праці та інших аспектів торгівлі та інвестицій.

Можна виділити наступні причини оновлення угоди [38]:

1. Наявність нових викликів. Перегляд НАФТА був спрямований на оновлення та адаптацію угоди до сучасних реалій та потреб регіону. Угода

була укладена в 1994 році, і з часом з'явилися нові виклики та можливості. Зокрема, не враховувались виклики, пов'язані з електронною торгівлею.

2. Створення більших можливостей для розвитку автомобільної промисловості. Однією з основних причин перегляду була необхідність покращення правил для автомобільної промисловості.

3. Збільшення права щодо праці. Виникла потреба у посиленні стандартів щодо прав праці, що забезпечують більше захисту для робочих класів.

4. Загострення проблем з навколишнім середовищем. Актуальним стало посилити заходи з охорони навколишнього середовища.

5. Збільшення доступу до ринків. Країни НАФТА ставили за мету відкрити нові можливості для доступу до ринків, зокрема в сфері молочних продуктів та деяких інших галузях.

6. Політичні та геополітичні зміни. Зміни в політиці та геополітиці регіону також сприяли перегляду торговельних угод.

Таким чином, перегляд НАФТА був ініційований, щоб адаптувати угоду до нових реалій і вирішити спірні питання, а також покращити умови торгівлі, права праці і охорону навколишнього середовища в регіоні Північної Америки.

Розглянемо основні умови оновленої угоди.

1. У сфері захисту прав інтелектуальної власності угода:

1) Встановлює відповідні безпечні гавані для захисту авторських прав та запобігання онлайн-піратства.

2) Вимагає застосування заходів щодо забезпечення виконання у цифровому середовищі. Мінімальний строк захисту для промислових дизайнів – 15 років.

3) Забезпечує продовження терміну дії патентів у разі неприпустимих затримок в роботі патентного управління та регуляторних органів.

4) Вимагає кримінальних процедур та санкцій щодо камкордінгу.

5) Забезпечує сильний захист торгових секретів як цивільних, так і кримінальних, включаючи проти незаконного захоплення державними підприємствами.

6) Встановлює 10 років захисту даних для сільськогосподарських хімічних речовин.

7) Вимагає захист від обходу заходів технічного захисту.

8) Надає офіційним представникам митниці повноваження припиняти підозрілі контрафактні товари.

9) Вимагає наявності кримінальних санкцій і цивільних засобів правового захисту як для піратства супутникового, так і кабельного телебачення [38].

2. Сільськогосподарська галузь

В угоді підтримується існуючий нульовий митний режим НАФТА, значно розширює доступ США до ринку молочних продуктів Канади і включає ряд інших важливих поліпшень. Угода містить сучасний розділ про санітарні та фітосанітарні (СФ) заходи, які встановлюють нові та обов'язкові правила, щоб забезпечити, що СФ заходи будуть ґрунтуватися на науці та розроблятися та впроваджуватися прозоро і без дискримінації. Включає співпрацю в сфері сільськогосподарської біотехнології, яка вперше в історії торговельних угод США встановлює правила для регулювання всіх видів біотехнологій, включаючи нові технології, такі як редагування генів, для підтримки інновацій у сільському господарстві XXI століття. Охоплює весь спектр молочних продуктів, і доступ до них не буде ділитися з іншими країнами.

Канада скасує класи молока 6 і 7 та встановить нові штрафи за експорт. Ці політики дозволяли надто дешевим канадським молочним продуктам конкурувати з продукцією США в Канаді і на ринках третіх країн. Канада також встановить штрафи за експорт на відвантаження обезжиреного сухого молока, молочних білків концентратів та дитячого харчування понад певними обсягами. Скасує дискримінаційну класифікацію американського пшениці, і

на сертифікатах якості Канади не буде потрібно вказувати країну походження. Зобов'язується забезпечити, що Британська Колумбія припинить дискримінаційне ставлення до американського вина в продуктових магазинах та включає нові зобов'язання щодо недискримінації та прозорості щодо продажу та розповсюдження алкогольних напоїв.

Мексика згідно угоди не обмежуватиме доступ до ринку для сирів американського походження з певними найменуваннями [38].

3. Торгівля.

В угоді здійснено покращення в митному та торговому спрощенні, включаючи угоду Канади та Мексики підвищити рівні мінімально допустимої вартості для оподаткування та мит на низько вартісні експрес-відвантаження, що дозволить деяким відправкам ввозити товари з мінімальними процедурами оформлення. Нова угода виходить за рамки будь-якої минулої угоди США, щоб допомогти зменшити витрати та забезпечити більшу передбачуваність при торгівлі через кордон, забезпечуючи при цьому митникам необхідні інструменти для здійснення правопорушення. Містить передумови митних правил щодо автоматизації та скорочення затримок. Гарантується можливість подавати та отримувати митну документацію та дані через один веб-сайт, тобто «одне вікно». Якщо виконані митні вимоги, товари повинні бути негайно випущені. В угоді прописано, щоб митні процедури були однакові на всіх пунктах пропуску в усіх трьох країнах. Митні адміністрації будуть мати нові зобов'язання забезпечити справедливість і чесність в роботі митниць. Канада та Мексика зобов'язані публікувати інформацію, таку як вимоги щодо імпорту, експорту та транзиту, а також платежі, збори та санкції в Інтернеті. Це дозволить торговцям краще передбачати торговельні витрати та вимоги перед експортом. Особливо це важливо для малих та середніх підприємств (МСП). Експрес-відправлення вартістю менше 2 500 доларів США скористаються зменшеним обсягом документів, що робить низьковартісні відправлення простішими, швидшими та менш витратними для торговців. Це особливо важливо для МСП, які складаються з багатьох низьковартісних експортних

відправлень. Варто зауважити, що товар все ще повинен відповідати умовам тарифного оброблення USMCA, і в рахунку повинна бути вказана відповідна відмітка [38].

4. Фінансові послуги

USMCA включає:

1) Зобов'язання щодо лібералізації ринків фінансових послуг; створення рівних умов для фінансових установ США, інвесторів і інвестицій в фінансові установи; та розширення торгівлі фінансовими послугами через кордон.

2) Розширені зобов'язання щодо послуг через кордон включають управління портфелем; інвестиційні консультації; електронні платіжні послуги, які підлягають зобов'язанням національного оброблення та доступу на ринок; та заборону вимог щодо наявності місцевого представництва.

3) Основні зобов'язання, такі як національне оброблення, для забезпечення відсутності дискримінації щодо постачальників фінансових послуг США. Положення про доступ на ринок, які забороняють певні кількісні та числові обмеження щодо постачальників фінансових послуг США, а також зобов'язання про найбільш обрану нації, забезпечуючи, що жодна сторона не дискримінує на користь іншої сторони або не-сторони.

4) Заборона вимог щодо місцевого зберігання даних (вперше в будь-якій торговій угоді США), коли фінансовий регулятор має доступ до даних, необхідних для виконання свого регуляторного та наглядового обов'язку.

5. Текстильні вироби

USMCA включає:

1. Переглянуті правила, що стимулюють використання регіональних компонентів.

2. Нові вимоги USMCA щодо джерсівської нитки, вузьких еластичних тканин, кишень і покритих тканин, походження яких повинно бути з Північної Америки, розширяють ринки для виробників цих компонентів у

США. Поступова реалізація цих нових правил сприятиме плавному переходу від НАФТА до USMCA.

3. Оновлені правила походження, що надають гнучкість. Переглянуті правила дозволяють виробникам використовувати текстильні компоненти, які загалом не є доступними в Північній Америці (наприклад, волокна віскози та видимі облицювальні тканини) та збільшують допустимий процент неналежного походження в кваліфікованих товарах з 7 до 10 відсотків.

4. Нові міцні положення про митну забезпеченість. Міцні нові процедури забезпечення текстильної продукції допоможуть запобігти обходу та шахрайству.

Також угода містить нові розділи [38]:

1. Розділ, щодо механізму регулювання, включає зобов'язання по'язані з:

- 1) Центральною координацією органів регулювання.
 - 2) Публікацією щорічних планів очікуваних регулятивних заходів.
 - 3) Публічними консультаціями з проектами текстів регулятивних заходів.
 - 4) Обґрунтованим аналізом і поясненнями наукового або технічного обґрунтування нових регулятивних заходів (наприклад, параметрів для проведення оцінок впливу регулювання та ретроспективних переглядів).
 - 5) Техніками сприяння сумісності регуляторного регулювання та співробітництва в галузі регуляторного регулювання.
 - 6) Приватними консультаційними комітетами.
 - 7) Якістю інформації.
 - 8) Публічними пропозиціями щодо вдосконалення регуляцій.
 - 9) Врахуванням впливу на малі підприємства.
2. Розділ про електронну торгівлю:

- 1) Забороняє застосування мит та інших дискримінаційних заходів до цифрових продуктів, розповсюджуваних електронним шляхом, таких як електронні книги, відео, музика, програмне забезпечення та ігри.
- 2) Забезпечує можливість передачі даних через кордони.
- 3) Дозволяє сумісність різних підходів до захисту особистої інформації та визнає систему Правил Перетину Особистих Даних АТЕК як дійсний механізм для сприяння міжнародному обміну інформацією, забезпечуючи при цьому захист особистої інформації.
- 4) Сприяє цифровим транзакціям, дозволяючи використовувати електронну аутентифікацію та електронні підписи, захищаючи конфіденційну інформацію споживачів та підприємств та гарантуючи, що обов'язкові заходи захисту споживачів застосовуються до цифрового ринку.
- 5) Припиняє заходи щодо локалізації даних, призначені для обмеження місця зберігання та обробки даних, покращуючи та захищаючи глобальне цифрове середовище.
- 6) Сприяє співпраці у вирішенні викликів кібербезпеки.
- 7) Захищає від примусового розголошення авторського комп'ютерного вихідного коду та алгоритмів.
- 8) Сприяє вільному доступу до даних, що генеруються державою.
- 9) Покращує можливість інтернет-платформ, які залежать від взаємодії між користувачами, шляхом обмеження цивільної відповідальності за вміст третіх осіб, за винятком виконання вимог щодо захисту інтелектуальної власності.
- 10) Гарантує обов'язковий захист прав споживачів на цифровому ринку, включаючи захист особистої інформації та небажаних комунікацій, таких як спам [38].

3.Розділ про малі та середні підприємства (МСП):

- 1) Сприяє співпраці для збільшення можливостей торгівлі та інвестицій для МСП.

2) Встановлює засоби обміну інформацією, які допоможуть МСП краще розуміти переваги угоди та надавати іншу корисну інформацію МСП, які ведуть бізнес в регіоні.

3) Створює комітет з питань МСП, в який входять представники урядовців з кожної країни.

4) Запускає новий фреймворк для постійного Діалогу з МСП з зацікавленими сторонами, щоб допомогти забезпечити, що МСП і надалі користуються перевагами угоди.

4.Розділ про навколишнє середовище:

1) Включає положення про навколишнє середовище USMCA до основного тексту угоди і повністю можуть бути здійснені, підлягаючи вирішенню спорів.

2) Zobов'язує сторони ефективно здійснювати контроль за дотриманням їхніх законів у сфері охорони довкілля.

3) Захищає берегове та морське середовище.

4) Забороняє певні шкідливі субсидії для рибальських діяльностей, включаючи ті, які користуються в рибальстві, нелегальному, незвітному та нерегульованому (ННН) рибальстві.

5) Покращує управління рибальством для запобігання нелегальному рибальству, переробленню та перенаселеності.

6) Включає положення, спрямовані на вперше в будь-якій торговій угоді, регулювання морських сміттєвих відходів.

7) Забороняє відрубання плавників акул та комерційний китолов, а також використання отрут та вибухових речовин у комерційних рибальських операціях, також вперше в будь-якій торговій угоді.

8) Містить зобов'язання щодо якості повітря.

9) Zobов'язує сторони до додаткової тристоронньої співпраці та більшої прозорості щодо певних даних та інформації.

10) Містить зобов'язання щодо збереження і боротьби з торгівлею дикою природою, деревиною та рибою.

11) Встановлює мінімальні покарання за ці екологічні злочини та підвищує ефективність митного та прикордонного контролю вантажів.

12) Містить положення про багатосторонні домовленості в галузі навколишнього середовища.

13) Сторони повинні приймати та виконувати заходи для виконання зобов'язань за певними міжнародними угодами в галузі навколишнього середовища, включаючи Конвенцію про міжнародну торгівлю дикою флорою та фауною (CITES).

14) Містить можливості для участі громадськості в процесі виконання шляхом строкового процесу публічних подань [38].

5. Розділ «Трудовий ринок»:

1. Включає положення про трудовий ринок USMCA до основного тексту угоди і повністю можуть бути здійснені, підлягаючи вирішенню спорів.

2. Зобов'язує сторони вживати заходи для внесення в законодавство та практику основних стандартів у сфері праці, які визнаються Міжнародною організацією праці, включаючи свободу асоціації та право на страйк, ефективно застосовувати свої трудові закони та не скасовувати або звільняти від них.

3. Забороняє імпорт товарів, вироблених примусовою працею, включаючи примусову дитячу працю.

4. Зобов'язує сторони забезпечувати захист іноземних робітників згідно з трудовим законодавством.

5. Містить унікальні положення, які вимагають, щоб сторони реагували на насильство проти працівників, які користуються своїми трудовими правами.

6. Забезпечує розширені гарантії для здійснення контролю за трудовими законами.

7. Забезпечує правосуддя через незалежні та безпристрасні судові та адміністративні трибунали, підтримані системою вирішення спорів.

8. Робить зобов'язання більш легко виконуваними, уточнюючи значення «способу, яким впливає на торгівлю» та «постійний або регулярний».

Додаток про представництво працівників та колективне угоду в Мексиці:

1. Зобов'язує Мексику переглянути свою систему трудової юстиції.
2. Включає конкретні законодавчі дії, які Мексика повинна вжити для реформування своєї системи трудової юстиції та забезпечення ефективного визнання права на колективні переговори та гарантування таємного голосування робітників щодо колективних угод.
3. Зобов'язує Мексику створити умови для справжньої демократії в сфері профспілкових організацій, включаючи особистий, вільний та таємний вибір лідерів профспілок та демонстрацію підтримки робітників колективним угодам, що створює умови для більш справедливої конкуренції між американськими та мексиканськими працівниками [38].

Таким чином, розгляд оновленої угоди дозволяє зробити висновок, що було як оновлено існуючі розділи, так і додано нові, що відповідають сучасним реаліям у світовій економіці.

2.2 Торговельно-економічне співробітництво країн НАФТА (USMCA)

Як було зазначено у п.2.1, основною угодою, що об'єднує економіки країн північної Америки є НАФТА. Саме тому для подальшого аналізу було обрано дане інтеграційне угруповання. Аналіз було проведено за період існування угоди, включаючи її оновлену версію USMCA . У цілому країни НАФТА відіграють суттєве значення у світовій економіці, про що свідчить величина їх ВВП, особливо США, економіка якої за величиною є найбільшою (рис. 2.1).

Частка ВВП країн НАФТА / USMCA станом на 2022 рік складає 28,7 %. Незважаючи на те, що це майже третина світового ВВП, слід відзначити зменшення частки, зокрема у 2001 році вона складала 36 %.

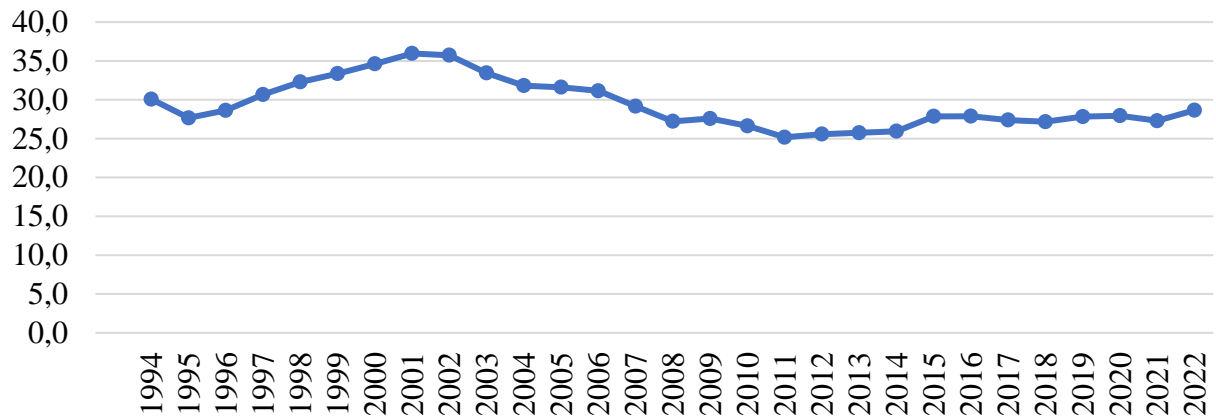

Рисунок 2.1 – Частка ВВП країн НАФТА (USMCA) у світі, %

Джерело: побудовано за даними [45]

Обсяги торгівлі країн НАФТА (USMCA) динамічно зростають з моменту введення в дію угоди, хоча спостерігаються періодичні коливання (рис. 2.2). Зокрема, виражене зниження торгівлі у 2009 році, на що вплинула світова економічна криза, а також 2020 року в період наслідків для світової економіки пандемії.

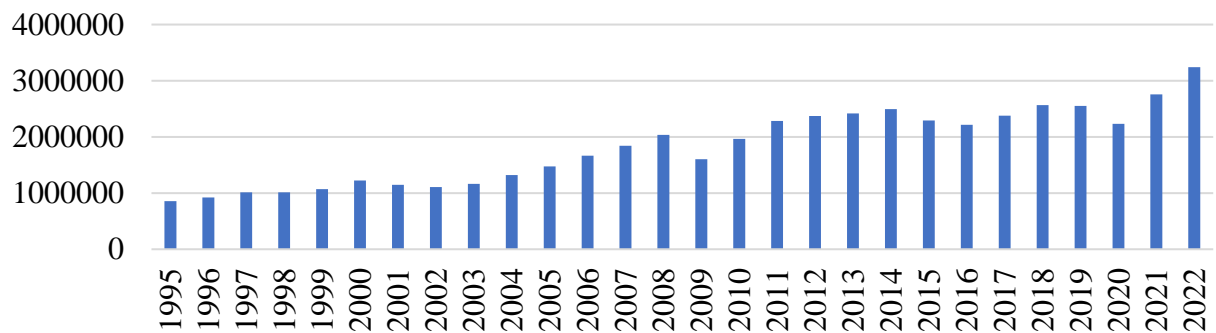

Рисунок 2.2 – Торговля товарами країн НАФТА (USMCA),
млн дол. США

Джерело: побудовано за даними [16]

Незважаючи на позитивну тенденцію динамічного зростання обсягів торгівлі, починаючи з 2001 року, вона зменшувалась з 19 % від світових обсягів у 2000 році до 13 % у 2022 році (рис. 2.3).

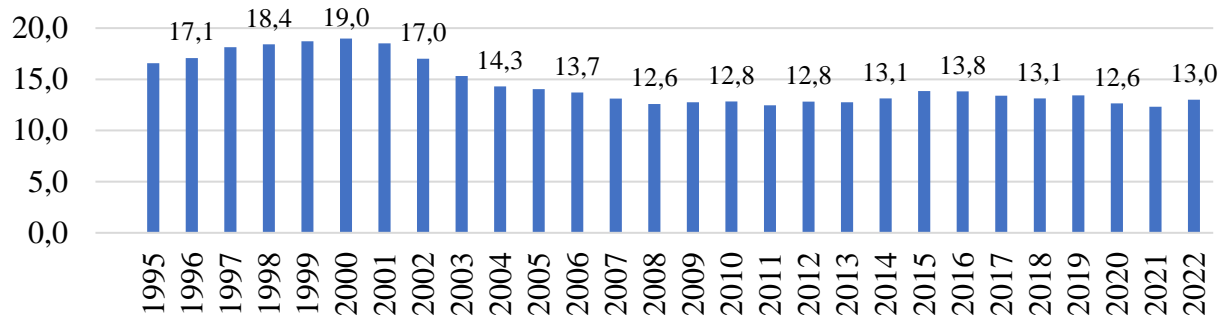

Рисунок 2.3 – Частка торгівлі товарами НАФТА (USMCA) у світі, %

Джерело: побудовано за даними [40]

Для аналізу ефективності інтеграційних процесів проаналізуємо показники внутрішньо регіональної торгівлі (рис.2.4).

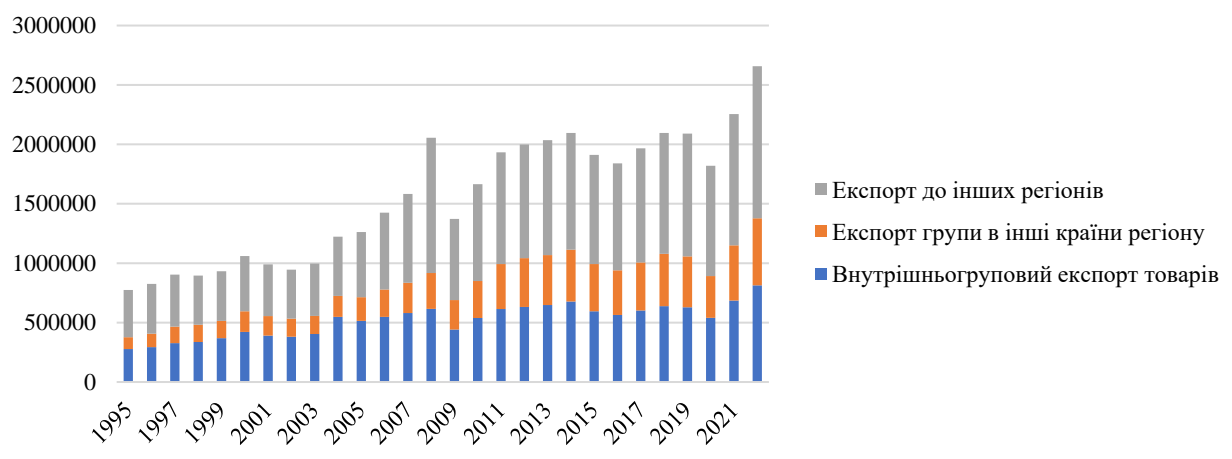

Рисунок 2.4 – Внутрішньо- та зовнішньогруповий експорт товарів країн Північної Америки, млн дол. США

Джерело: побудовано за даними [40]

Як показано на рисунку 2.5 спостерігається кількісне зростання внутрішньогрупового експорту країн Північної Америки, але частка його в загальному експорті коливається, і порівняно з 2004 роком скоротилась з 44 % до 30 %. Найбільше експорт товарів країн Північної Америки спрямований в інші регіони світу.

Аналогічна ситуація стосовно імпорту товарів, але тут частка в середині групи не перевищувала 27 % протягом аналізованого періоду і станом на 2022 рік складає 18 % (рис. 2.5).

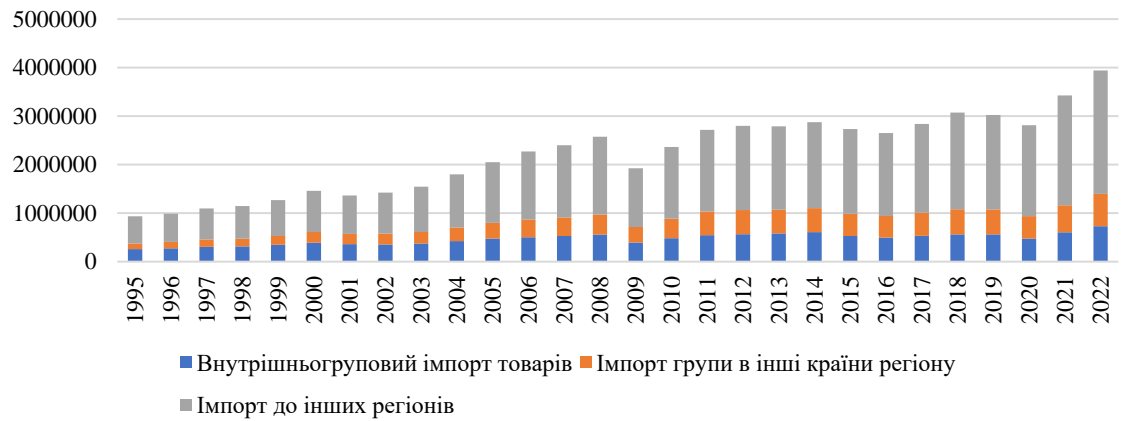

Рисунок 2.5 – Внутрішньо- та зовнішньогруповий імпорт товарів країн Північної Америки, млн дол. США

Джерело: побудовано за даними [40]

Незважаючи на кількісне зростання обсягів торгівлі товарами, частка внутрішньогрупової торгівлі, починаючи з 2005 року почала зменшуватись, найменше значення спостерігалось 2020 року на рівні 22 %, у 2023 році – 23,4 % (рис. 2.6), що свідчить про посилення торговельних відносин після оновлення угоди НАФТА.

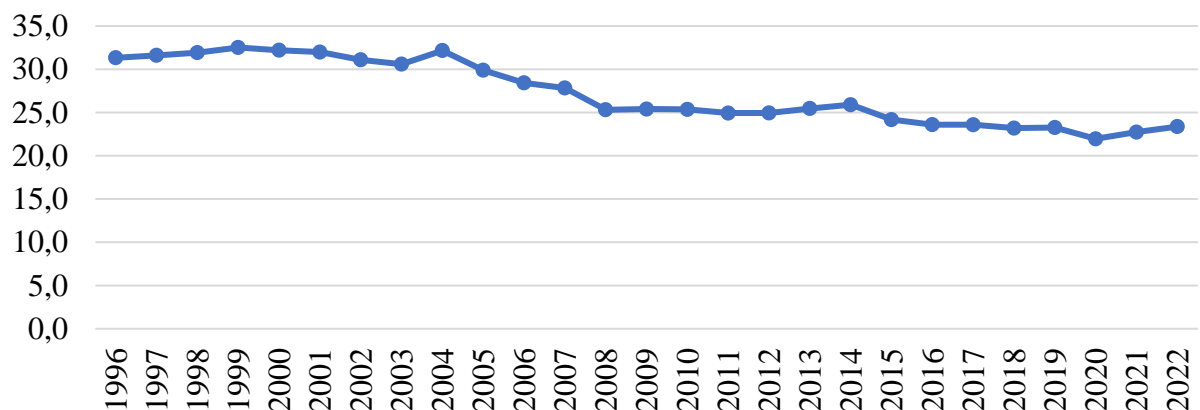

Рисунок 2.6 – Частка внутрішньогрупової торгівлі країн Північної Америки, %

Джерело: розраховано автором за даними [40]

Важливим для аналізу інтеграційних процесів країн Північної Америки є також аналіз інвестицій (рис.2.7).

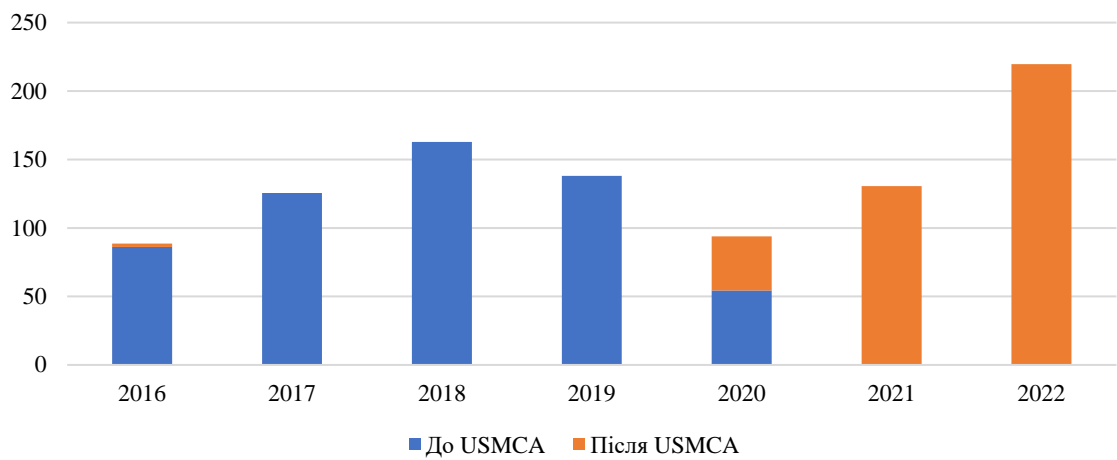

Рисунок 2.7 – Обсяги прямих іноземних інвестицій в Північну Америку, млрд дол. США

Джерело: побудовано на основі [29]

Внутрішньорегіональні інвестиції також зросли, причому США є найбільшим напрямком для мексиканських і канадських інвестицій, а Мексика і Канада отримують 11% прямих іноземних інвестицій (ПІІ) США. Ця позитивна тенденція приносить користь усім країнам Північної Америки, оскільки капітальні інвестиції в регіон зросли на 134% з моменту впровадження USMCA і досягли 219 мільярдів доларів.

Таким чином, для кожної сторони USMCA торгівля з іншою двома сторонами представляють їхні найважливіші міжнародні торгові відносини. За останні два роки ефективність USMCA в управлінні економічними відносинами також була неодноразово доведена. Наприклад, новий механізм швидкого реагування USMCA на трудові скарги використовувався чотири рази для зміцнення вільного голосування та представництва профспілок на виробничих підприємствах у Мексиці. Механізм вирішення спорів між державами USMCA дав результати щодо скарг США щодо доступу до канадського молочного ринку, а Канада та Мексика оскаржують підхід США до правил походження для автомобілів. Торговельні суперечки можуть коштувати 2,6 мільйона

доларів за хвилину. Крім того, офіційні особи з усіх урядів виконали багато позапланової роботи, яка підтримує впровадження, подолає технічні проблеми та може визначити шляхи подальшого розширення можливостей для торгівлі та інвестицій.

Регіональна економіка Північної Америки наразі на етапі трансформацій. Кілька сил об'єднуються, щоб покращити його перспективи. Оскільки напруга між Сполученими Штатами та Китаєм зростає, компанії, які орієнтувалися на Китай у виробництві, переходять на інші бази. Виробничі проблеми під час пандемії COVID-19 продемонстрували крихкість глобально розосереджених ланцюгів постачання. А підтримка у США промислових підприємств, наприклад, субсидіями на електромобілі і чисту енергію, пришвидшила інвестиції в Сполучені Штати. Це неминуче поширюється на Канаду та Мексику.

У 2022 році торгівля Сполучених Штатів зі своїми сусідами на півночі та півдні значно перевищила торгівлю з Китаєм. 15 березня американські регулятори схвалили перше за два десятиліття велике злиття залізниць, яке з'єднає всі три країни [37].

Приклад північноамериканської економіки завжди був переконливим. Багато найбільших і найінноваційніших компаній світу розташовані в Сполучених Штатах. Мексика пропонує недорогу робочу силу та землю. Канада багата на природні ресурси, а також розвивається технологічна екосистема. Обсяг споживчого ринку в Сполучених Штатах разом з потенціалом Мексики завершують створюють привабливі умови для розвитку бізнесу. Однак, на практиці автомобільна промисловість виділяється як одна з небагатьох, що справді охоплює транскордонні моделі, з тісно переплетеними виробничими мережами [37].

Важливим для країн Північної Америки наразі є те, чи буде реалізовано таку ж інтеграційну політику в більш широкому діапазоні стратегічно важливих секторів, від батарей до напівпровідників. Це також перевірка того, чи є життєздатним перехід від глобальної торгівлі до більш регіонально

зосередженої торгівлі, адже Північну Америку можуть наслідувати значна кількість країн світу. Понад три чверті експорту Мексики йде на північ від кордону. Рішення Tesla, американського виробника електромобілів, у лютому побудувати завод у північному штаті Нуево-Леон було сприйнято як знак майбутнього. Він розпочнеться з інвестицій у 1 мільярд доларів і може зрости до 10 мільярдів доларів. Близько 400 компаній зацікавлені в перенесенні потужностей з Азії до Мексики. Наприклад, Daikin, японський виробник кондиціонерів переносить частину свого виробництва для американського ринку з Таїланду до Мексики. Компанія також перенесла виробничі лінії зі Сполучених Штатів. Великою перевагою є наявність робочої сили. А заробітна плата на виробництві в Мексиці набагато нижча, ніж у Китаї [37].

Інвестиції, як правило, здійснюються у добре розвинених галузях, особливо в автомобілебудуванні, головній експортній галузі Мексики. Перспективним також є розширення компаній, які вже знаходяться в Мексиці.

2.3 Вплив інтеграційних процесів на економіку США, Канади та Мексики

Угода НАФТА викликає суперечки серед політиків та економістів стосовно її ефективності для економік країн Мексики, Канади та США, адже країни відрізняються за рівнем економічного розвитку, а тому можуть чинити нерівний вплив. Тому розглянемо період починаючи з введення в дію угоди та проаналізуємо основні показники економічного розвитку для кожної з країн інтеграційного об'єднання (таблиця 2.1.).

За період існування північноамериканської зони вільної торгівлі для всіх країн простежуються позитивні кількісні зміни в ВВП, експорті, імпорті, кількості населення. Для США і Канади зростання ВВП відбувалося приблизно однаковими темпами, темп росту склав 349 % та 366 % відповідно, для Мексики значно повільніше – 267 %.

Таблиця 2.1. – Ключові показники розвитку країн Північної Америки

Показник	США			Канада			Мексика		
	1994	2022	Темп росту %	1994	2022	Темп росту, %	1994	2022	Темп росту, %
Чисельність населення, тис. осіб	266052	341642	128	28981	38454	132	88314	127504	144
ВВП, млн дол. США	7327485	25589101	349	579928	2125793	366	527811	1414042	267
ВВП на душу населення, дол. США	27542	55281	200	20010	55281	276	5976	11090	185
Експорт млн дол. США	512627	2064278	402	165376	599056	263	60882	578193	949
Імпорт, млн дол. США	689215	3375819	489	155072	581937	375	81986	626324	763

Джерело: складено автором за даними [40, 45]

Разом з тим у Мексики відбулося зростання експорту на рівні 949 % та імпорту 763 %, тоді як темп росту експорту та імпорту для США склав 402 % та 489 % відповідно, для Канади – 263% та 375 %.

Слід відмітити негативну тенденцію стосовно збільшення негативного сальдо торговельного балансу для США і Мексики (рис. 2.8).

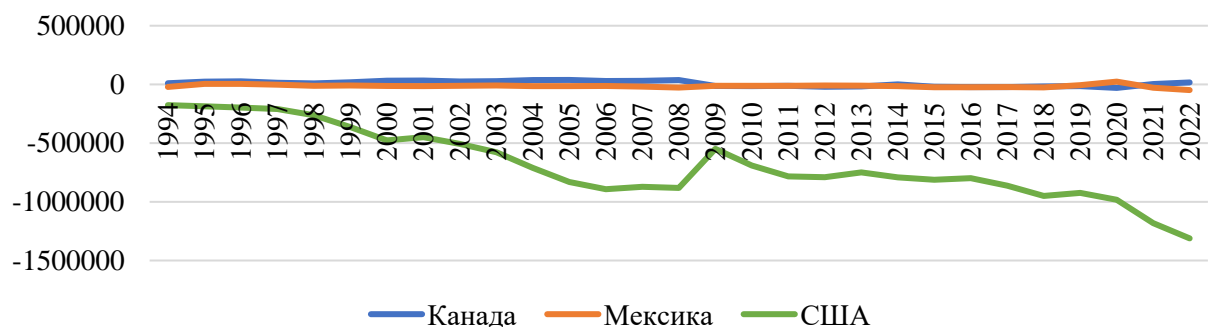

Рисунок 2.8 – Сальдо торговельного балансу NAFTA (USMCA) 1994-2022 р., млрд дол. США

Джерело: складено за даними [45]

Найбільш вираженою дана тенденція є для США, лише у 2009 році відбувалося покращення, але протягом наступних років різниця між експортом та імпортом лише зростала, збільшившись 7,4 рази з моменту введення в дію угоди про зону вільної торгівлі.

Аналізуючи внутрішню торгівлю між учасниками НАФТА (USMCA) можна зробити висновок, що найбільші обсяги експорту спостерігаються з Канади до США й з Мексики до США (рис. 2.9-2.10).

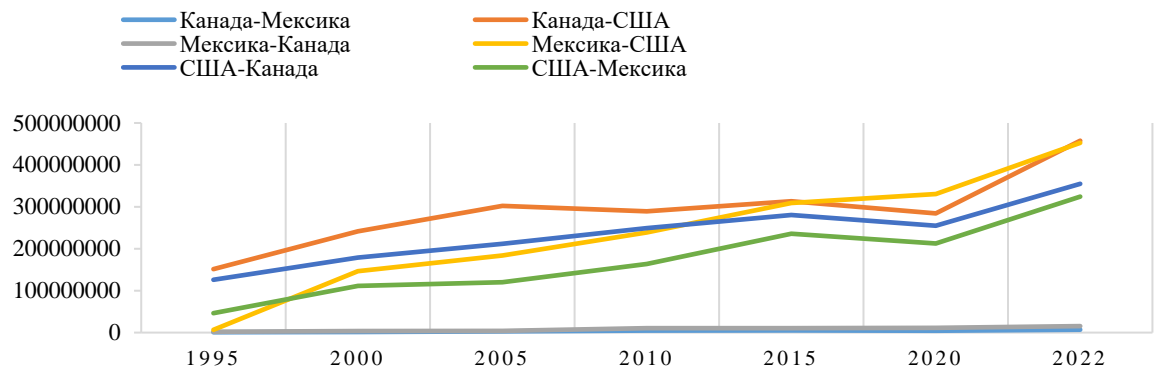

Рисунок 2.9 – Обсяги взаємного експорту країн НАФТА (USMCA) 1995-2022 р., млрд дол. США

Джерело: побудовано за даними [40]

Відповідно найбільший імпорт спостерігався з Канади і Мексики до США (рис.2.10).

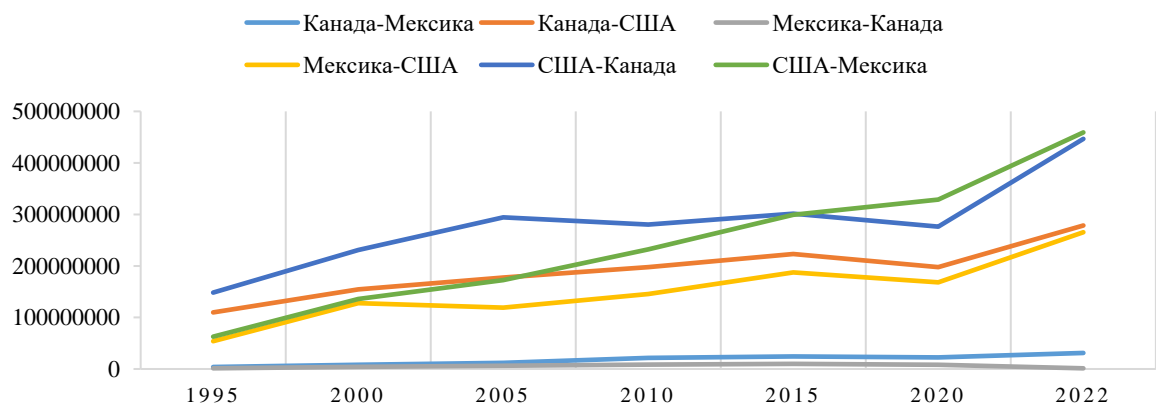

Рисунок 2.10 – Обсяги взаємного імпорту НАФТА (USMCA) 1995-2022 р., млрд дол. США

Джерело: побудовано за даними [40]

З 1995 по 2022 рік торговельний оборот між Канадою та Мексикою зріс майже в 8 разів. Також спостерігалось і збільшення торгівлі між Канадою та США. Максимальний обсяг імпорту був зафіксований в 2022 році. Таким чином, існує тенденція до зростання торгівлі між країнами, особливо в останні роки.

За період існування північноамериканської зони вільної торгівлі для кожної з країн відбулось зростання обсягів прямих іноземних інвестицій (рис.2.11).

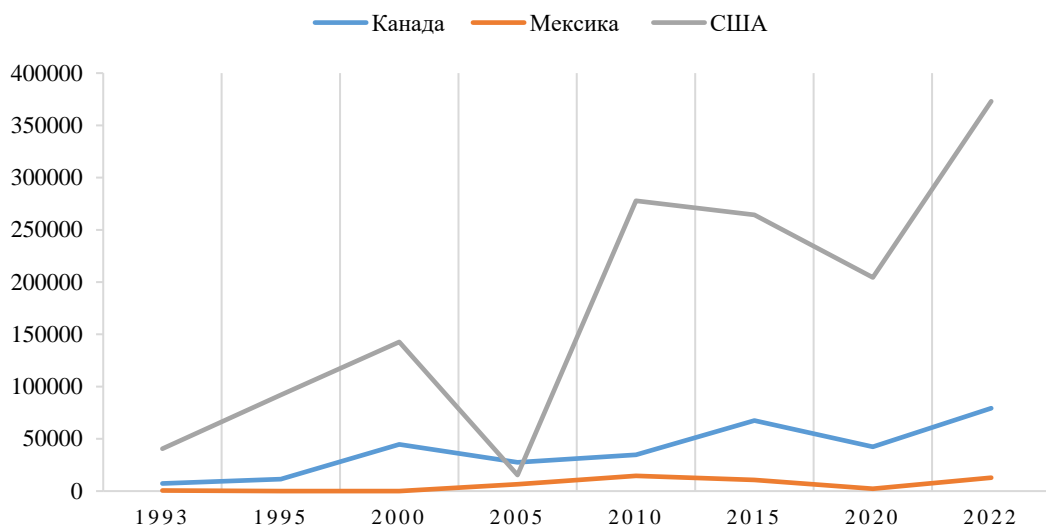

Рисунок 2. 11 – ПІ країн учасниць НАФТА, 1993-2022, млн дол. США

Джерело: побудовано за даними [40]

З метою аналізу економік кожної з країн за період існування північноамериканської зони вільної торгівлі нами було здійснено кореляційно-регресійний аналіз окремо для США, Канади та Мексики.

У якості Y обрано обсяги ВВП у поточних цінах, млн дол. США

У якості змінних обрано наступні чинники:

X_1 – обсяги експорту з країни, млн дол. США;

X_2 – обсяги імпорту в країну, млн дол. США;

X_3 – притік ПІ, млн дол. США;

X_4 – чиста міграція в країну, осіб

Значення обраних показників для Канади наведено в табл. 2.2

Таблиця 2.2 – Дані для проведення аналізу для Канади

	X 1	X2	X3	X4	У
1994	165376	155072	8204	132870	579944346,8
1995	192197	168426	9255	137472	605961090,1
1996	201633	175158	9634	150516	630607994,1
1997	214422	200873	11525	140171	654986999,9
1998	214327	206066	22803	126335	634000000
1999	238446	220183	24744	143541	678412196,3
2000	276635	244786	66795	201617	744773415,9
2001	259858	227291	27663	224357	738981792,4
2002	252394	227499	22155	206028	760649334,1
2003	272739	245021	7482	182430	895540646,6
2004	316762	279931	-445	193282	1026690238
2005	360475	322411	25692	204710	1173108599
2006	388178	359000	60294	202483	1319264810
2007	420693	390188	116821	210817	1468820408
2008	456471	419011	61553	237962	1552989691
2009	316094	329907	22700	240878	1374625142
2010	387481	402690	28400	227724	1617343367
2011	451335	463640	39669	228828	1793326630
2012	455592	476296	43111	245309	1828366482
2013	458318	475777	69368	242475	1846597422
2014	476300	475319	59005	195649	1805749878
2015	410062	430124	43836	232738	1556508816
2016	389991	412940	36056	320494	1527994742
2017	420665	443651	22721	361274	1649265644
2018	452313	469106	37662	417974	1725329193
2019	448817	462993	50544	391914	1743725184
2020	390763	420578	26884	195181	1647598402
2021	507615	503985	65659	195181	2001486745
2022	599056	581937	52633	226514	2137939220

Джерело: побудовано автором за даними Світового банку, ЮНКТАД

Спочатку для кожної країни було побудовано матрицю кореляцій і виявлено чинники, які мають щільний зв'язок (табл. 2.3). Для Канади виявлено щільний зв'язок X1 та X2, але X2 має більший вплив на У, тому X1 було виключено з подальших розрахунків

Таблиця 2.3 – Матриця парних коефіцієнтів кореляції для Канади

	X 1	X2	X3	X4	У
X 1	1				
X2	0,985412	1			
X3	0,625322	0,574066	1		
X4	0,572285	0,618465	0,239857	1	
У	0,970335	0,991698	0,645988	0,697089	1

Джерело: побудовано автором у середовищі Excel

Результати регресійного аналізу для Канади демонструють значимість моделі, так як значення $R^2=0.98$ (рис.2.12).

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,992452
R Square	0,98496
Adjusted R Square	0,983156
Standard Error	9,225
Observations	29

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	3	6,96502E+24	2,32E+24	545,7611	6,7E-23
Residual	25	1,0635E+23	4,25E+21		
Total	28	7,07137E+24			

Рисунок 2.12 – Результати регресійного аналізу для Канади

Джерело: побудовано автором у середовищі Excel

Встановлено, що значення F та P значно менші 0,05, що свідчить про адекватність моделі.

У результаті отримаємо таке рівняння:

$$Y = -115021452,2 + 4262,2X_2 - 806,3X_3 - 235,4X_4 \quad (2.1)$$

Найбільше на ВВП Канади впливає імпорт товарів, при зміні на 1 одиницю ВВП змінюється на 4262,2 млн дол. США.

Дані, що використовувались для аналізу США, наведені у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Дані для проведення аналізу для США

	X1	X2	X3	X4	Y
1994	512627	689215	5,59E+10	1806698	7,29E+12
1995	584743	770852	6,91E+10	1678815	7,64E+12
1996	625073	822025	9,77E+10	1771618	8,07E+12
1997	689182	899020	1,22E+11	1866819	8,58E+12
1998	682138	944353	2,11E+11	1799996	9,06E+12
1999	695797	1059440	3,12E+11	1667953	9,63E+12
2000	781918	1259300	3,49E+11	1479676	1,03E+13
2001	729100	1179180	1,72E+11	1335725	1,06E+13
2002	693103	1200230	1,11E+11	1168499	1,09E+13
2003	724771	1303050	1,17E+11	1074728	1,15E+13
2004	814875	1525680	2,14E+11	1200409	1,22E+13
2005	901082	1732706	1,42E+11	1129462	1,3E+13
2006	1025967	1918077	2,98E+11	1113259	1,38E+13
2007	1148199	2020403	3,47E+11	1108509	1,45E+13
2008	1287442	2169487	3,41E+11	1095864	1,48E+13
2009	1056043	1605296	1,61E+11	1031010	1,45E+13
2010	1278495	1969184	2,64E+11	1030731	1,5E+13
2011	1482508	2266024	2,63E+11	1322433	1,56E+13
2012	1545703	2336524	2,5E+11	1323368	1,63E+13
2013	1579593	2329060	2,88E+11	1320840	1,68E+13
2014	1620532	2412547	2,52E+11	1250914	1,76E+13
2015	1502572	2315301	5,11E+11	1221849	1,82E+13
2016	1451011	2250154	4,74E+11	1449371	1,87E+13
2017	1546273	2408476	3,81E+11	1377630	1,95E+13
2018	1663982	2614221	2,15E+11	1200796	2,05E+13
2019	1643161	2567445	3,16E+11	1158444	2,14E+13
2020	1424935	2406932	1,38E+11	675560	2,11E+13
2021	1754300	2935314	4,93E+11	561580	2,33E+13
2022	2064278	3375819	3,88E+11	627965	2,54E+13

Джерело: побудовано автором у середовищі Excel

Для США також спостерігався щільний зв'язок між X1 та X2, але як і для Канади X2 має більший вплив на ВВП, тому X1 було вилучено (табл. 2.5)

Таблиця 2.5 – Матриця парних коефіцієнтів кореляції для США

	X 1	X2	X3	X4	Y
X 1	1				
X2	0,978858	1			
X3	0,657097	0,667899	1		
X4	-0,63134	-0,74394	-0,36331349	1	
Y	0,956525	0,973072	0,636152164	-0,75315	1

Джерело: побудовано автором у середовищі Excel

Результати регресійного аналізу для США також демонструють значимість моделі, так як значення $R^2=0.94$ (рис. 2.13).

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,974081
R Square	0,948834
Adjusted R Square	0,942694
Standard Error	8,698
Observations	29

ANOVA					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	3	6,55431E+20	2,1848E+20	154,5349	2,92E-16
Residual	25	3,53443E+19	1,4138E+18		
Total	28	6,90775E+20			

Рисунок 2.13 – Результати регресійного аналізу для США

Джерело: побудовано автором у середовищі Excel

Значення F значно менше 0,05, що свідчить про адекватність моделі. Але виявлено, що значення R для X_3 0,8, тому X_3 також було вилучено.

У результаті отримуємо таке рівняння:

$$Y = 4046127046,5 + 6479,9X_2 - 925,2X_4 \quad (2.2)$$

Відповідно до рівняння, найбільший вплив на ВВП США здійснює імпорт товарів.

Для Мексики було вилучено X_2 , а також X_4 , через щільність зав'язків з іншими факторами.

Для Мексики дані, що використовувались для проведення кореляційно-регресійного аналізу наведено в таблиці 2.6.

При аналізі кореляційних зв'язків встановлено, що X_1 має тісніший зв'язок з Y , ніж X_2 у порівнянні з США та Канадою (таблиця 2.7). Тому для подальших розрахунків вилучено X_2 .

Результати регресійного аналізу наведено на рисунку 2.14.

Таблиця 2.6 – Дані для проведення аналізу для Мексики

	X1	X2	X3	X4	Y
1994	60882	81986	10972500000	-276896	5,53618E+11
1995	79542	74427	9526290000	-313979	3,80157E+11
1996	96000	91979	9185600000	-320872	4,32158E+11
1997	110431	113121	12829800000	-312542	5,2345E+11
1998	117460	129072	12756764558	-302976	5,57461E+11
1999	136391	146084	13941043232	-335401	6,31249E+11
2000	166367	179464	18382284821	-356430	7,42061E+11
2001	158547	173039	30060020323	-348349	7,96065E+11
2002	160682	173087	20160111120	-324106	8,10666E+11
2003	165396	175039	18157929031	-332396	7,6555E+11
2004	187980	202260	25142732841	-270797	8,19459E+11
2005	214207	228240	25161667683	-318048	9,17572E+11
2006	249961	263476	22124529321	-312270	1,02027E+12
2007	271821	290246	31019438729	-309663	1,10236E+12
2008	291265	318304	29752580526	-321847	1,16155E+12
2009	229712	241515	19651586900	-289132	9,43437E+11
2010	298305	310205	30524718410	-41156	1,10542E+12
2011	349569	361068	23894761686	4184	1,22901E+12
2012	370770	380477	18231583791	-48160	1,25511E+12
2013	380015	390965	50927442383	-101719	1,32744E+12
2014	396912	411581	28438242214	-100413	1,36451E+12
2015	380550	405282	36249851967	-82173	1,21329E+12
2016	373948	397522	38899042442	33094	1,11223E+12
2017	409433	432179	33113900058	-12438	1,19072E+12
2018	450713	476835	37856647940	-99430	1,2563E+12
2019	460604	467118	29906397517	-47764	1,30521E+12
2020	417171	393278	31518884488	-9949	1,12074E+12
2021	494765	522455	33477494833	-52649	1,31256E+12
2022	578193	626324	38931993836	-48961	1,46585E+12

Джерело: побудовано автором у середовищі Excel

Таблиця 2.7 – Матриця парних коефіцієнтів кореляції для Мексики

	X 1	X2	X3	X4	Y
X 1	1				
X2	0,996944	1			
X3	0,696015	0,802895	1		
X4	0,837918	0,820559	0,628229	1	
Y	0,953791	0,94684	0,825633	0,75496	1

Джерело: побудовано автором у середовищі Excel

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,953153774
R Square	0,908502117
Adjusted R Square	0,897522371
Standard Error	9,91
Observations	29

ANOVA					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	3	2,44E+24	8,12E+23	82,74345	4,09E-13
Residual	25	2,45E+23	9,82E+21		
Total	28	2,68E+24			

Рисунок 2.14 – Результати регресійного аналізу для Мексики

Джерело: побудовано автором у середовищі Excel

$R^2=0.90$, а значення F менше $0,05$, що свідчить про адекватність моделі. Але для X_4 значення $P = 0,4$, що більше $0,05$, тому даний фактор було виключено.

У результаті отримаємо таке рівняння:

$$Y = 347481303,8 + 1715,8X_1 + 0,006X_3 \quad (2.3)$$

Найбільший вплив серед аналізованих чинників здійснює експорт товарів.

Таким чином, за період існування угоди про зону вільної торгівлі показники торгівлі найбільше впливали на рівень ВВП США, Канади та Мексики.

Висновки до розділу 2

Інтеграція країн Північної Америки, представлення угодами Мексики, Канади і Сполученими Штатами, становить складний та перспективний шлях співпраці та спільного розвитку. Однією з ключових особливостей цього процесу є активне укладання торговельних угод, зокрема таких як Спільний ринок Північної Америки (USMCA), яка замінила попередню НАФТА.

Торговельні угоди створюють спритливі умови для взаємодії у різних сферах, зокрема в економіці. Їхня мета полягає в полегшенні обміну товарами та послугами між країнами, сприяючи розвитку бізнесу та збільшенню торговельного обороту. Крім того, здійснюється уніфікація стандартів та нормативів, що спрощує взаємодію та створює єдину економічну зону.

У результаті проведено аналізу розвитку торговельно-економічних зв'язків країн Північної Америки встановлено, що угода про зону вільної торгівлі між США, Канадою та Мексикою суттєво вплинула на обсяги торгівлі, інвестицій та ВВП за період її існування. У 2020 році через нові виклики світової економіки і з метою посилення регіональної співпраці в контексті підвищення конкурентоспроможності кожної з країн було перепідписано угоду з новими умовами, що демонструє перші результати.

Характеризуючи вплив інтеграції на кожну економіку окремо, слід підкреслити як позитивні, так і негативні аспекти. Серед позитивних – кількісне збільшення експорту, імпорту, інвестицій. Серед негативних – збільшення негативного сальдо торговельного балансу для США.

Результати кореляційно-регресійного аналізу для кожної з країн дозволили встановити, що протягом існування зони вільної торгівлі найбільше на ВВП впливали показники експорту та імпорту, тому посилення торгівлі позитивно впливатиме на економіки країн.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ КРАЇН ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

3.1 Аналіз проблем розвитку інтеграційних процесів країн USMCA

Незважаючи на перегляд угоди між США, Канадою та Мексикою, наразі існують певні проблеми у взаємних торговельно-економічних відносинах між країнами (рис. 3.1).

Рисунок 3.1 – Проблеми розвитку інтеграційних процесів країн Північної Америки

Джерело: систематизовано автором

1. Необхідність урегулювання суперечок USMCA.

Усі уряди країн використовували механізми врегулювання спорів USMCA, включаючи спори між державами та механізм швидкого реагування

відділу праці. Очікується, що суперечки виникнуть через сильні та складні економічні відносини в регіоні. Направлення торговельних суперечок у легалізовані процеси врегулювання суперечок створює політичний простір для заохочення та розширення економічної співпраці. Тим не менш, невиконання результатів механізмів врегулювання суперечок USMCA знижує довіру до правил USMCA та збільшує ризики для трейдерів та інвесторів. Система показників Brookings USMCA відстежує дотримання трьома урядами своїх зобов'язань USMCA. Три найбільші суперечки, які зараз тривають:

- суперечки, пов'язані з енергетичною політикою та практикою Мексики;
- підхід Мексики до генетично модифікованої кукурудзи;
- метод США для розрахунку правил походження транспортних засобів.

Багато зацікавлених сторін уважно спостерігатимуть, чи зможуть сторони знайти рішення для цих трьох розбіжностей [29].

2. Урегулювання трудових відносин

Відділ праці USMCA та його механізм швидкого реагування (RRM) є одними з нововведень угоди. Пріоритетом було продемонструвати, що RRM може досягти результатів і підтримувати трудові права в Мексиці. Підтримка USMCA з боку Американської федерації праці та Конгресу промислових організацій (AFL-CIO) була значною мірою результатом праці відділу та його RRM. У більш широкому плані США вказали на USMCA і RRM як на модель для майбутніх торгових угод. Керівництво країн прагне, щоб USMCA слугувало прикладом нової торгової політики, орієнтованої на працівників. Таким чином, продовження демонстрації того, як відділ праці USMCA може вирішувати питання трудових прав у Мексиці, залишатиметься важливим для постійної підтримки США USMCA. Тим не менш, встановлення рівня, що може забезпечити робоче відділення USMCA, також є важливим. Аналіз показує, наприклад, що не слід очікувати, що розділ

USMCA про працю призведе до збільшення середньої заробітної плати в Мексиці, хоча це може призвести до невеликого підвищення ставок заробітної плати в тих секторах, які експортують до США.

У зв'язку з цим США підтримують впровадження трудових реформ мексиканським урядом. З цією метою США направили п'ять аташе в посольствах і консульствах США в Мексиці для підтримки виконання трудових зобов'язань USMCA, а також 210 мільйонів доларів США протягом чотирьох років для допомоги Мексиці у здійсненні трудових реформ і 180 мільйонів доларів США протягом чотирьох років для допомоги в проектах технічної допомоги. Хоча процес трудових реформ просувається не так швидко, як очікувалося, це залишатиметься пріоритетом двосторонньої співпраці. У більш широкому плані, продовження демонстрації того, як профспілки USMCA та RRM можуть призвести до суттєвих покращень трудових прав Мексики, може допомогти зберегти підтримку USMCA з боку профспілок США. Крім того, краща реалізація трудових прав може сприяти створенню більш ефективних і стійких північноамериканських ланцюгів постачання з меншою кількістю страйків. Створення чуйних та ефективних інституцій для вирішення суперечок може призвести до зменшення конфліктів між роботодавцями та працівниками та загального підвищення стандартів праці. Це, у свою чергу, може пом'якшити ризики ланцюга постачання шляхом зменшення кількості дій на робочому місці [29].

Ще одна сфера, де трудові зобов'язання USMCA є важливими і на які можна звернути більшу увагу в майбутньому, – це зобов'язання всіх трьох урядів ліквідувати торгівлю примусовою чи обов'язковою працею. Робота, виконана в рамках ініціативи Brookings USMCA, показує, що примусова праця з Китаю продовжує надходити в ланцюги поставок Північної Америки. Досягнення прогресу на цьому фронті вимагатиме співпраці, в тому числі між митними службами трьох країн, і доступу до розвідувальних даних для кращого картографування ланцюгів постачання.

3. Цифрова торгівля.

Співпраця щодо політики цифрової торгівлі має величезний потенціал, враховуючи зростання використання цифрових технологій і послуг у всіх секторах економіки та можливості штучного інтелекту (ШІ) для досягнення економічної та торговельної вигоди. USMCA має одне з найповніших зобов'язань щодо цифрової торгівлі. Ці зобов'язання створюють ключову основу для розвитку найдосконалішого цифрового ринку в світі, включно з ШІ. Дійсно, три уряди, у партнерстві з промисловістю та іншими зацікавленими сторонами, повинні розробити план цифровізації Північної Америки. Такий план міг би включати визначення того, як далі оцифрувати торгівлю та розгорнути ШІ для підвищення конкурентоспроможності та ефективності північноамериканської торгівлі. Досягти прогресу тут можна за рахунок дій Комісії з конкурентоспроможності USMCA або окремого органу, який зосереджується на технологічних можливостях для Північної Америки. Це також передбачає, що Північна Америка візьме на себе провідну роль у встановленні цифрового регулювання, включно з ШІ, і має включати розширення можливостей для МСП брати участь у цифровій торгівлі [29].

Пов'язаною сферою подальшої співпраці має бути кібербезпека. Це критично важливо з огляду на інтеграцію ланцюгів постачання та з міркувань національної безпеки. Вже є значна співпраця. Рамкова програма кібербезпеки Національного інституту стандартів і технологій США (NIST) також забезпечила гарну основу для узгодження галузі щодо розробки передових кіберпрактик.

4. Малі та середні підприємства.

Сприяння додатковій участі в USMCA залишатиметься пріоритетом через економічний і робочий потенціал, який малі і середні підприємства привносять, а також через потенційно більшу роль малі і середні підприємства як зацікавлених сторін в успіху USMCA. Уряди організують форуми малого та середнього бізнесу, але, враховуючи кількість та різноманітність малих та середніх підприємств у Північній Америці, успіх потребуватиме наполегливих зусиль, залучення багатьох міністерств усіх трьох країн, розширення зусиль із

розбудови потенціалу та розробки нових інструментів для сприяння розвитку малого та середнього бізнесу. використання USMCA.

5. Регуляторне узгодження.

Поглиблене регуляторне співробітництво має стати пріоритетом у майбутньому. Прогрес у цій сфері міг би значно полегшити комерцію, одночасно захищаючи споживачів. Однак, у USMCA на сьогоднішній день не спостерігається великого прогресу в розділах 12 і 28, які стосуються вдосконалення регуляторної співпраці. Уряди трьох країн не використовують активно Комітет з належної практики регулювання, як вимагається, наприклад, у розділі 28. Цей комітет міг би слугувати центральним координаційним органом для посилення діалогу, співпраці з більш стандартними оцінками регуляторного впливу (RIA), підвищення прозорості та встановлення пріоритетів для посилення співпраці в сферах, які конкретно не розглядаються в USMCA. Розділ 12 угоди містить ключові галузеві додатки, що стосуються хімічних речовин, косметичних продуктів, ІКТ, стандартів енергоефективності, медичних приладів і фармацевтичних препаратів. Це всі сфери, де «посилення нормативної сумісності» може принести багато переваг. Раніше США та Канада вели продуктивний регулятивний діалог, а США та Мексика – щодо конкретних секторів. Проте Мексика не виявила зацікавленості в тісній співпраці з регулювання [29].

6. Розвиток робочої сили.

Підтримка розвитку робочої сили є пріоритетом у реалізації USMCA і визначена в порядку денному Саміту лідерів Північної Америки (NALS) для посилення конкурентоспроможності континенту. Північноамериканська робоча сила все ще страждає від давніх прогалин і невідповідностей кваліфікації, що буде важким тягарем для регіону, оскільки він намагається створити стійкість у своїх ланцюгах поставок, розгорнути нові технології та протистояти викликам Китаю та інших країн.

Комітет конкурентоспроможності USMCA розпочав діалог щодо розвитку робочої сили, але наразі зусилля щодо задоволення цих потреб були

обмеженими, особливо з огляду на те, що три уряди приділяють увагу підтримці працівників. Робота в рамках мандату USMCA може допомогти Сполученим Штатам, Канаді та Мексиці збільшити та краще спрямувати інвестиції у свою робочу силу. Наприклад, у травні міністри економіки США, Канади та Мексики домовилися про багаторічну роботу з «навчання напівпровідникової робочої сили майбутнього» [29].

Зокрема, для міністерства торгівлі можлива реалізація наступних заходів:

Визначення успішних прикладів приватного та державного співробітництва для зміцнення ланцюжків створення вартості USMCA, зокрема продемонструйте, як компанії були заохочені інвестувати в перекваліфікацію та підвищення кваліфікації працівників.

Визначення підходів та стратегій для заохочення компаній до співпраці з навчальними закладами, профспілками, субфедеральними урядами та іншими для кращого узгодження навчальних програм із мінливими потребами ринку праці та кращого підключення випускників до ринку праці.

Створення трінаціональних просторів для обміну найкращими практиками на всьому континенті в рамках партнерства, яке об'єднує пріоритети бізнесу, академічних і урядових діячів у боротьбі з технологічними змінами та зростанням глобальної конкуренції.

Такі зусилля могли б призвести до угоди щодо пілотних програм, у яких національні уряди могли б співпрацювати з підприємствами, профспілками, академічними колами та місцевими органами влади для сприяння розвитку потенціалу робочої сили в ключових секторах USMCA.

7. Планування на випадок надзвичайних ситуацій

У лютому 2023 року партнери USMCA створили спеціальний підкомітет для забезпечення своєчасної співпраці під час надзвичайних ситуацій, визнаючи серйозні проблеми, які виникли під час пандемії COVID-19 і які можуть виникнути в майбутньому. Офіційні особи мають розгорнути протягом наступних тижнів запропоновані сфери угоди (наприклад,

визначення секторів, важливих під час надзвичайної ситуації, процедури координації реагування та плани практичних навчань).

8. Навколишнє середовище.

Ретельна робота з екологічних питань важлива для довіри до торговельної угоди, але екологічний розділ USMCA не охоплює зобов'язань щодо зміни клімату. Більша частина роботи з просування чистої/зеленої енергії та збереження відбувається в рамках двосторонніх обговорень або в контексті порядку денного NALS. Спостерігалася діяльність щодо захисту флори та фауни, коли США вимагали консультацій USMCA щодо морської свині вакіти, яка перебуває під загрозою зникнення, незаконного рибальства та торгівлі рибою тотоаба.

У більш широкому плані екологічний порядок денний для Північної Америки дедалі більше зосереджуватиметься на зміні клімату та, зокрема, на переході до чистих джерел енергії та розвитку електромобілів. Питання стосовно оновлення USMCA для підтримки цих екологічних/кліматичних цілей, залишається актуальним. У зв'язку з цим питання торгівлі та клімату, а також різні погляди та інтереси щодо пом'якшення клімату підвищують ставки міжнародної торгівлі та її впливу на кліматичні цілі та конкурентоспроможність. Саме тут неспроможність Мексики декарбонізувати постачання електроенергії так само, як США та Канада, може поставити торгівлю з Мексикою під загрозу кліматичних заходів, таких як податки на викиди вуглецю в ЄС [29].

9. Прозорість, охоплення, координація та вимірювання успіху.

Нещодавні запити уряду США щодо участі зацікавлених сторін і планування засідань комітету USMCA є позитивною ознакою. Але було б корисно мати більш прозорий, перспективний графік і покращити інформацію, доступну на веб-сайтах уряду США, Канади та Мексики про поточну роботу, включаючи засідання комітетів та інформування зацікавлених сторін. Це може допомогти розвинути розуміння та залучення громадськості до шестирічної перевірки USMCA.

Уряди трьох країн також повинні координувати інформаційно-роз'яснювальні роботи, щоб поінформувати свою громадськість про прогрес, досягнутий в рамках USMCA, і про те, як робота USMCA доповнює інші північноамериканські співробітництва. Ведеться вражаюча міжконтинентальна робота, про яку йдеться в робочому порядку денному NALS та у травневій наступній зустрічі міністрів економіки щодо напівпровідників та економічної конкурентоспроможності. Але не було особливої уваги громадськості, дискусій чи явного розуміння ключовими аудиторіями щодо поточної роботи. У зв'язку з цим партнери USMCA повинні підготуватися до потенційної критики угоди під час виборчого сезону в США та Мексиці.

3.2 Перспективи розвитку інтеграційних процесів країн USMCA

Оновлена угода США, Канади та Мексики, як було зазначено у розділі 2, починає демонструвати перші позитивні результати, що відобразилось на збільшення обсягів регіональної торгівлі та інвестицій. За перші три місяці 2023 року вхідні ПІІ в Мексику пережили вражаючий сплеск на 48% порівняно з тим самим періодом 2022 року. Зокрема, частка виробничого сектора в ПІІ країни подвоїлася з 24 % до 53 % з 5 із 10 нових доларів, інвестованих у Мексику протягом першого кварталу 2023 року з Канади та Сполучених Штатів. З боку Канади майже половина всіх прямих іноземних інвестицій у 2022 році також надійшла від північноамериканських партнерів. Крім того, ПІІ в Канаді зросли на 23% з 2020 по 2022 рік, що свідчить про зміцнення економічних зв'язків у регіоні [29].

Очікується, що подібні тенденції продовжуватимуть зберігатись в найближчі роки завдяки новим інвестиціям у стійкі ланцюжки поставок, електромобілі, напівпровідники, інфраструктуру та інші нові технології.

За оцінками Міжамериканського банку розвитку (IDB), ринок, особливо в таких секторах, як автомобільна промисловість, текстиль, фармацевтика та

відновлювана енергетика, може призвести до збільшення експорту Мексики на 35 мільярдів доларів у найближчі роки.

Уряд США також передбачає значні інвестиційні можливості на горизонті. Прогнозується, що такі ініціативи, як Двопартійний законопроект про інфраструктуру, Закон про CHIPS і науку та Закон про зниження інфляції (IRA), забезпечать Сполученим Штатам приблизно 3,5 трильйона доларів інвестицій протягом наступного десятиліття. Канада також використовує USMCA та реалізує можливості для розширення торгівлі та інвестицій у Північній Америці, започаткувавши Канадський фонд інфраструктури критичних корисних копалин на 1,5 мільярда доларів США, а їхня Стратегія критичних корисних копалин до 2022 року підтримується бюджетом у розмірі майже 4 мільярдів доларів США. У 2020 році було оголошено про Спільний канадсько-американський план дій щодо найважливіших корисних копалин, спрямований на підтримку двосторонньої торгівлі мінералами на суму понад 95,6 мільярда доларів [29].

USMCA зберігає багато основних функцій Північноамериканської угоди про вільну торгівлю (НАФТА), таких як нульові тарифи та зобов'язання в таких сферах, як стандарти та послуги, і було суттєво оновлено.

Одним із найважливіших оновлень в USMCA, як зазначалось у розділі 2, став новий розділ про цифрову торгівлю та зобов'язання щодо трудових та екологічних зобов'язань, які підлягають виконанню, а також інноваційний механізм врегулювання суперечок, який дозволяє забезпечити дотримання трудових зобов'язань на базі підприємства. На сьогоднішній день було подано 13 трудових скарг за допомогою нового механізму швидкого реагування на працевлаштування (RRM) USMCA, що призвело до швидкого та позитивного вирішення восьми спорів, що призвело до підвищення заробітної плати та покращення умов праці для мексиканських працівників і профспілок. Однак, деякі експерти стверджують, що ці розрахунки — 85% в автомобільній промисловості — мало що покращать загальні ринкові умови в Мексиці.

Більш значним є внесок USMCA у стабільність правил і норм, що знижує ризик для торгівлі та інвестицій у Північній Америці. Спираючись на основу, закладену USMCA, протягом останніх трьох років три уряди також розробили нові механізми для подальшого поглиблення співпраці та можливостей для економічного обміну.

Наприклад, усі три лідери відновили саміт північноамериканських лідерів (NALS), який був зосереджений на шляхах поглиблення та розширення економічного співробітництва, включно з ланцюжками поставок, пов'язаних з напівпровідниками та критично важливими мінералами, а також розвитком чистої енергії та координацією боротьби з нелегальною міграцією та торгівлею людьми. в питаннях осіб і зброї.

Три уряди організували північноамериканську конференцію з виробництва напівпровідників у травні 2023 року та започаткували Північноамериканський міністерський комітет з економічної конкурентоспроможності, який координуватиме роботу кожного уряду для підвищення конкурентоспроможності та продуктивності ключових галузей, таких як напівпровідники, чиста енергетика, важливі мінерали, біовиробництво. та інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ). Відновлення американо-мексиканського економічного діалогу на високому рівні (HLED) у 2021 році розробило чотири стовпи роботи, побудовані навколо більш стійких ланцюгів постачання, сталого економічного розвитку, інструментів для зменшення ризиків у ІКТ та спільних зусиль для сприяння інноваціям і розвитку робочої сили. Канада та США працюють разом, щоб розширити можливості, створені IRA та Законом про CHIPS і науку. Уся розширена співпраця USMCA базується на правилах і рамках, які USMCA забезпечує для регулювання економічних відносин Північної Америки [29].

Таким чином, USMCA має позитивні зрушення на початковому етапі, зміцнюючи процвітання в Північній Америці. Проте, протягом наступних трьох років потрібно буде досягти прогресу в ряді важливих питань, щоб

ефективно залучити багато зацікавлених сторін у Північній Америці. США, Мексиці та Канаді також потрібно буде координувати рух USMCA щодо реалізації ширшого плану конкурентоспроможності. І, також слід звернути увагу, що політика в усіх трьох країнах потребуватиме регулярної уваги, щоб заручитися підтримкою угоди.

Виходячи з проведеного аналізу пропонуємо наступні напрями поглиблення інтеграції країн Північної Америки (рис. 3.2):

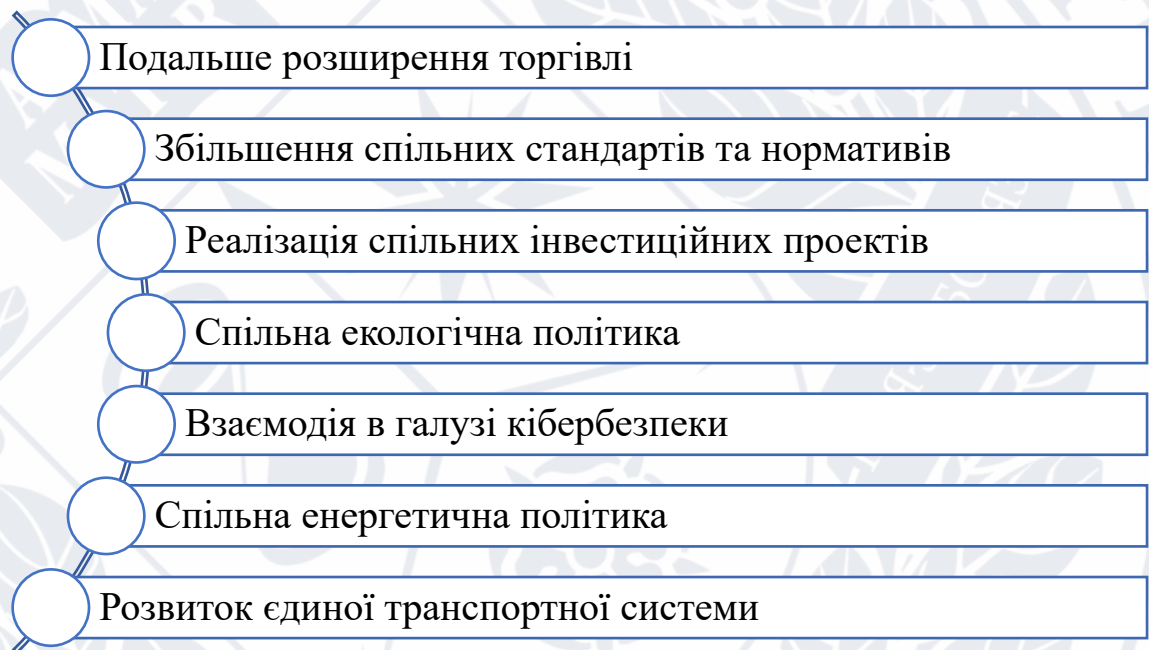

Рисунок 3.2 – Напрями поглиблення інтеграції країн Північної Америки
Джерело: сформовано автором

1. Подальше розширення торгівлі. Удосконалення та розширення митних угод для полегшення торгівлі товарами та послугами між країнами.
2. Збільшення спільних стандартів та нормативів. Розробка єдиної системи стандартів, яка стосується якості продукції, безпеки та екології, щоб уніфікувати підходи і полегшити торгівлю.
3. Реалізація спільних інвестиційних проектів. Заохочення спільних інвестиційних проектів у різних галузях, таких як технології, енергетика та інфраструктура.

4. Об'єднання ринків праці. Створення системи для легкого пересування працівників між країнами та визначення умов для спільної працевлаштованості.

5. Співпраця в галузі науки та освіти. Розробка спільних програм обміну студентами, дослідницькими проектами та науковими ініціативами.

6. Розвиток єдиної транспортної системи. Розробка інтегрованої транспортної інфраструктури для полегшення пересування товарів та осіб між країнами.

7. Спільна енергетична політика. Розвиток спільних стратегій у галузі енергетики, зокрема використання альтернативних джерел енергії та підтримка сталих енергетичних ініціатив.

8. Взаємодія в галузі кібербезпеки. Створення спільних стандартів та механізмів для захисту кібербезпеки та обміну інформацією у цій сфері.

9. Здоров'я та медична співпраця. Розвиток спільних програм у галузі медицини, обмін медичними дослідженнями та співпраця в боротьбі зі світовими захворюваннями.

10. Спільна екологічна політика. Розробка заходів для спільного вирішення проблем екології та збереження природних ресурсів.

Ці напрями можуть сприяти зближенню та співпраці між країнами Північної Америки та сприяти створенню більш інтегрованої та ефективної регіональної спільноти в контексті переходу на новий етап інтеграції з метою посилення конкурентоспроможності кожної з країн на світовій арені за рахунок переваг регіональної співпраці.

Висновки до розділу 3

Проведений аналіз дозволив виділити ряд проблем, які наразі в межах оновленої угоди про співпрацю між США, Канадою та Мексикою реалізуються.

Виявлено ряд важливих аспектів, які впливають на розвиток регіональної інтеграції. Серед основних проблем можна виділити неоднаковий

рівень економічного розвитку країн, розбіжності в законодавстві та тарифних бар'єрах. Ці чинники ускладнюють процеси співпраці та створення спільних стратегій. Однак, важливо відзначити, що в регіоні також існують значні перспективи для подальшої інтеграції. Наприклад, розширення торговельних угод, спрямованих на полегшення обміну товарами та послугами, може сприяти зменшенню економічних розбіжностей. Впровадження спільних стандартів та нормативів може сприяти створенню єдиної економічної зони та полегшити умови для підприємництва.

Спільні інвестиційні проекти та об'єднання ринків праці також мають потенціал покращити співпрацю між країнами. Спільна енергетична політика та розвиток ефективної транспортної системи можуть стати кроком до створення інтегрованої інфраструктури.

Таким чином, регіональна інтеграція вимагає узгоджених зусиль та гнучкості для вирішення виникаючих проблем та реалізації перспектив. Попри труднощі, наявні в регіоні, інтеграційний процес може сприяти створенню стійкої та конкурентоспроможної спільноти країн Північної Америки.

ВИСНОВКИ

У результаті вивчення сутності та ролі економічної інтеграції країн встановлено, що економічна інтеграція є процесом, в якому країни співпрацюють для створення спільного економічного простору. Інтеграція може позитивно впливати на економіку, соціальну сферу та геополітичне положення країн-учасниць. Економічна інтеграція сприяє створенню сприятливого клімату для міжнародної торгівлі, забезпечує збільшення ринкового доступу, іноземних інвестицій, підвищенню конкурентоспроможності підприємств та розвитку нових ринків. Крім того, інтеграція може сприяти соціальному розвитку, створенню нових робочих місць, поліпшенню якості життя населення і забезпеченню соціальної справедливості.

Регіональна економічна інтеграція економік країн реалізується в декількох формах: зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний і політичний союз. Поглиблення інтеграції відбувається поступово – від однієї форми до іншої.

Ефективність інтеграційних процесів вимагає комплексного аналізу економічних, соціальних та геополітичних аспектів. Зокрема, для оцінки впливу дії певної угоди між країнами, порівнюються ключові показники економічного розвитку до та після її введення в дію. Важливим є аналіз зміни обсягів взаємної торгівлі в географічній структурі експорту та імпорту країн. Тільки шляхом ретельного оцінювання та управління цими аспектами можна досягти успішного і стійкого розвитку країн-учасниць і побудувати ефективну інтеграційну модель.

Аналіз інтеграційних процесів країн Північної Америки, дозволив встановити, що інтеграція країн регіону супроводжується угодами Мексики, Канади і Сполученими Штатами, становить складний та перспективний шлях співпраці та спільного розвитку. Однією з ключових особливостей цього

процесу є активне укладання торговельних угод, зокрема, USMCA, яка замінила попередню НАФТА.

Торговельні угоди створюють сприятливі умови для взаємодії у різних сферах, зокрема в економіці. Їхня мета полягає в полегшенні обміну товарами та послугами між країнами, сприяючи розвитку бізнесу та збільшенню торговельного обороту. Крім того, здійснюється уніфікація стандартів та нормативів, що спрощує взаємодію та створює єдину економічну зону. Сприяння розвитку торгівлі позитивно відображується на прямих іноземних інвестиціях і взаємному використанню переваг кожної з країн-учасниць угоди.

Основною перспективою інтеграції є покращення конкурентоспроможності регіону в глобальних умовах. Процес створення єдиної торговельної та економічної платформи дозволяє країнам брати участь в світових економічних процесах на більш вигідних умовах.

Крім того, важливим аспектом інтеграції є спільні зусилля щодо вирішення торгових спорів, що можуть виникнути у зв'язку з різноманітністю економік та інтересів країн. Такі механізми допомагають зберегти довіру до правил торгівлі та зменшити ризики для підприємців та інвесторів.

Усе це ставить перед країнами Північної Америки відповідальність за ефективно впровадження угод та спільних стратегій для досягнення спільних цілей у розвитку економіки та підтримки стабільності в регіоні.

Проведений аналіз торговельно-економічних відносин дозволив виділити ряд проблем, які існують в межах оновленої угоди про співпрацю між США, Канадою та Мексикою.

Виявлено ряд важливих аспектів, які впливають на розвиток регіональної інтеграції. Серед основних проблем можна виділити неоднаковий рівень економічного розвитку країн, розбіжності в законодавстві та тарифних бар'єрах. Ці чинники ускладнюють процеси співпраці та створення спільних стратегій. Однак, важливо відзначити, що в регіоні також існують значні перспективи для подальшої інтеграції. Наприклад, розширення торговельних угод, спрямованих на полегшення обміну товарами та послугами, може

сприяти зменшенню економічних розбіжностей. Впровадження спільних стандартів та нормативів може сприяти створенню єдиної економічної зони та полегшити умови для підприємництва.

Спільні інвестиційні проекти та об'єднання ринків праці також мають потенціал покращити співпрацю між країнами. Спільна енергетична політика та розвиток ефективної транспортної системи можуть стати кроком до створення інтегрованої інфраструктури.

Таким чином, регіональна інтеграція вимагає узгоджених зусиль та гнучкості для вирішення виникаючих проблем та реалізації перспектив. Попри труднощі, наявні в регіоні, інтеграційний процес може сприяти створенню стійкої та конкурентоспроможної спільноти країн Північної Америки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артемчук Д.В., Конопка Н.О. Співробітництво США та Канади в сфері безпеки і оборони на сучасному етапі. *Наукові записки студентів та аспірантів, серія «Міжнародні відносини»*. 2020. № 5. С. 278–287. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/8291/1/32.pdf>.
2. Безрукова Н. В., Джурка Н. В. Економічні відносини країн-членів нафта: оцінка результатів співпраці. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6773> (дата звернення: 05.12.2023). DOI: [10.32702/2307-2105-2018.12.79](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.12.79)
3. Бужан В. С. Економічні ефекти «молодшого партнера» асиметричної регіональної інтеграції (на прикладі Мексики). *Економічна наука*. 2015 URL: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2015.pdf#page=145.
4. Варламова М.Л., Ковальова О. І., Козачишина А.С, Лясковець К.К. Особливості інтеграційних процесів країн НАФТА. *Економіка і організація управління*. ДонНУ імені Василя Стуса 2021. № 9. С. 66–75. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2021.2.7>
5. Готра В. В. Сутність та особливості інтеграційних процесів як чинника розвитку національної економіки. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка*. 2018. Вип. 2. С. 42–48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuec_2018_2_7.
6. Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин: колективна монографія / кол. авт. ; за ред. О. А. Довгаль, Н. А. Казакової. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 540 с.
7. Джалілов О. О. Основні сучасні тенденції світової інтеграції. *Економіка*. 2014. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?
8. Договір між Сполученими Штатами Америки, Сполученими Штатами Мексики та Канадою про торговельне співробітництво.

URL:<https://ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/united-states-mexico-canada-agreement/agreement-between>

9. Івчук В. Інтеграційні процеси в країнах Північної Америки. *Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання: праці XXIII Міжнародній науковій конференції студентів, аспірантів та молодих вчених* » (м. Вінниця, 21 грудня 2023 р.). 2023. С. 54–56.

10. Іміграційна статистика. Міністерство національної безпеки США. 2020. URL: <https://www.dhs.gov/immigration-statistics>

11. Комар Н. Особливості формування зони вільної торгівлі в Північній Америці *Вісник ТНЕУ*. 2016. № 1. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream.pdf>.

12. Манаєнко І., Бурий, Є., Іванова, Д.. США та Канада: тенденції економічного розвитку і партнерства. *Економіка та суспільство*. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-9>

13. Орехова Т., Фарид Аль Макаріх. Формування інтеграційних пріоритетів арабських країн Близького Сходу в умовах трансформації глобального світоустрою URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mep/2011_12-13/3%20Orehova.pdf

14. Офіційний сайт Конгресу США URL: <http://www.house.gov>.

15. Офіційний сайт НАФТА URL: <http://www.naftanow.org/>.

16. Офіційний сайт Світової організації торгівлі URL: <https://www.wto.org>.

17. Офіційний сайт Статистичної служби Канади URL: <https://www.statcan.gc.ca/eng/start>

18. Петухова В.О. Особливості інтеграційних процесів між державами, що мають різні моделі економічного розвитку (на прикладі інтеграційного об'єднання НАФТА). *Ефективна економіка*. 2014. № 9 URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3360>.

19. Шамборовський Г. Аналіз взаємозв'язку ступеня інтегрованості зі зростанням добробуту населення в країнах-членах ЄС, НАФТА, АСЕАН, МЕРКОСУР. *Економічні науки*. 2016. № 7. С. 35–40.
20. Amadeo K. Why NAFTA's Six Advantages Outweigh Its Six Disadvantages. The Balance URL: <https://www.thebalance.com/nafta-pros-and-cons-3970481>
21. Congressional Research Service. The North American Free Trade Agreement (NAFTA). URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R42965>
22. Global Affairs Canada “The CanadaUnited States-Mexico Agreement: Economic Impact Assessment”. URL: <https://www.international.gc.ca/trade-commerce/assets/pdfs/agreements-accords/cusma-aceum/CUSMA-impact-repercussion-en.pdf>
23. International Trade Administration’s Office of Textiles and Apparel. URL: <https://otexa.trade.gov/>
24. Kirby J. USMCA, Trump’s new NAFTA deal, explained in 600 words. Vox. URL: <https://www.vox.com/2018/10/3/17930092/usmca-mexico-nafta-trump-trade-deal-xplained>
25. Baldwin R., Wyplosz C. The economics of European integration. 2019. London: McGraw-Hill. 400 p.
26. Burfisher M. E., Lambert F., Matheson T . NAFTA to USMCA: What is gained? *IMF Working Paper*. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2019/03/26/NAFTA-to-USMCAWhat-is-Gained-46680>
27. Frankel Jeffrey A., Globalization of the Economy. *Nber Working Paper*. 2020. URL: <https://ssrn.com/abstract=240064>
28. Krugman P., Venables A. Integration, specialization, and adjustment URL: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w4559/w4559.pdf
29. Meltzer J. P., Wayne E.A., Bitar D. M. USMCA at 3: Reflecting oб impact and charting the future 2023. URL:

<https://www.brookings.edu/articles/usmca-at-3-reflecting-on-impact-and-charting-the-future>

30. OECD. URL: <https://www.oecd.org/>

31. Office of the United States Trade Representative. Canada. URL: <https://ustr.gov/countries-regions/americas/canada>

32. Office of the United States Trade Representative. Mexico. URL: <https://ustr.gov/countries-regions/americas/mexico>

33. Parsons, C. NAFTA and the Environment in Mexico. Modern Latin America. URL: <https://library.brown.edu/create/modernlatinamerica/chapters/chapter-12-strategies-for-economic-developmen/nafta-free-trade-and-the-environment-in-mexico/>

34. Regional trade agreements. WTO Database URL: <http://rtais.wto.org/UI/PublicMaintainRTAHome.aspx#>

35. Savchenko M., Varlamova M., Shkurat M., Melnyk L., Bondar V. Development of regional integration groups in the system of global trade and economic relations. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2020. Vol. 42. No. 4. P. 536–548.

36. Stiglitz Joseph E. Risk and Global Economic Architecture: Why Full Financial Integration May Be Undesirable. NBER Working Paper. 2010. URL: SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1548776>

37. The Americas face a historic opportunity. Will the region grasp it? *The Economist*. 2023. URL: <https://www.economist.com/the-americas/2023/03/21/the-americas-face-a-historic-opportunity-will-the-region-grasp-it>

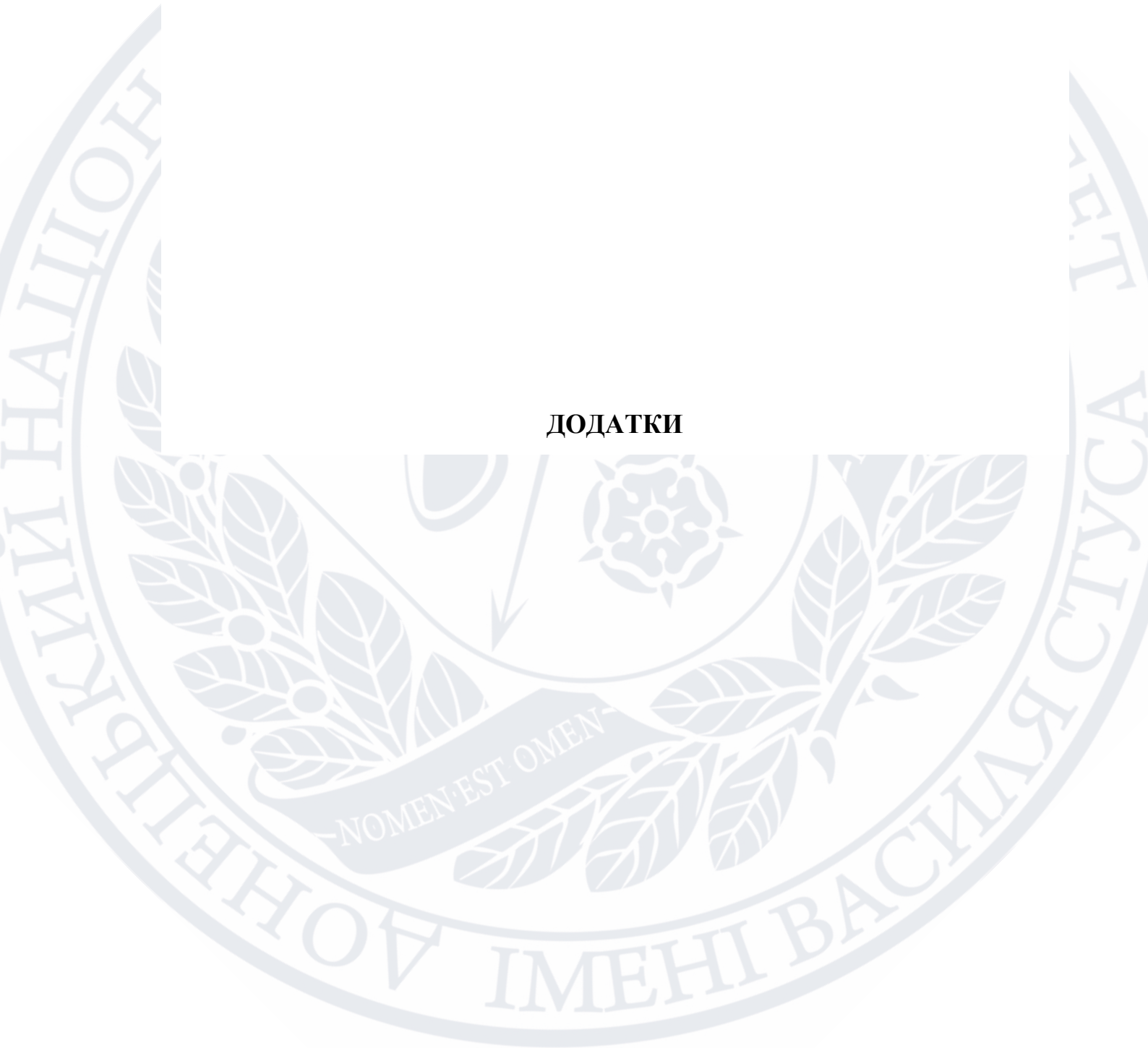
38. U.S. – Mexico – Canada Agreement (USMCA) URL: <https://www.cbp.gov/trade/priority-issues/trade-agreements/free-trade-agreements/USMCA>

39. U.S. International Trade Commission. URL: <https://www.usitc.gov/>

40. Unctadstat. URL: <https://unctadstat.unctad.org/>

41. U.S. Mexico Canada Trade Agreement: Likely Impact on the U.S. Economy and on Specific Industry Sectors. United States International Trade Commission. URL: <https://www.usitc.gov/publications/332/pub4889.pdf>
42. United States International Trade Commission. The Year in Trade 2018 Operation of the Trade Agreements Program. URL: <https://www.usitc.gov/publications/332/pub4986.pdf>
43. USITC “Potential Impact on the U.S. Economy and Selected Industries of the North American Free-Trade Agreement”. URL: <https://www.usitc.gov/publications/332/pub2596.pdf>
44. World Integrated Trade Solutions. URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CAN/Year/2018/>
45. Worldbank. URL: <https://databank.worldbank.org/>
46. Zylkin, T. Beyond Tariffs: Quantifying Heterogeneity in the Effects of Free Trade Agreements. *GPN Working Paper*. Global Production Networks Centre, College of Arts & Social Sciences, National University of Singapore. URL: http://www.tomzylkin.com/uploads/4/1/0/4/41048809/beyondtariffs_web_.pdf

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Копії матеріалів, що підтверджують апробацію результатів дослідження

Економічний
факультет

ДонНУ
імені Василя Стуса

Рада молодих вчених
ЕФ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ПРАЦІ

*XXIII Міжнародної наукової конференції студентів,
аспірантів та молодих вчених
"Управління розвитком соціально-економічних
систем: глобалізація, підприємництво, стале
економічне зростання"*

ТОМ II

Вінниця - 2023

УДК 330:316.3:338/339(043)

Праці XXIII Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання» (21 грудня 2023 р., м. Вінниця). Том II. Ред. кол. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. 146 с.

Доповіді містять результати досліджень в сфері маркетингу та бізнес-аналітики, міжнародних економічних відносин, фінансової діяльності суб'єктів господарювання

Роботи друкуються в авторській редакції, в збірці максимально зменшено втручання в обсяг та структуру відібраних до друку матеріалів. Редакційна колегія **не несе відповідальності** за достовірність статистичної та іншої інформації, що надано в рукописах, та залишає за собою право не розподіляти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, які розглянути на конференції.

Редакційна колегія:

Орехова Т.В., *доктор економічних наук,*
Дороніна О.А., *доктор економічних наук*
Іонін Є.Є., *доктор економічних наук,*
Юрчишена Л.В., *кандидат економічних наук,*
Савченко М.В., *доктор економічних наук,*
Трегубов О.С., *кандидат економічних наук,*
Боечко О.Ю., *кандидат економічних наук,*

Технічна верстка: Поповський Т.Ю., здобувач СО «Доктор філософії»

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2023
© Економічний факультет, 2023
© Рада молодих учених економічного факультету, 2023

Івчук В.В.

Науковий керівник: Варламова М.Л., к.е.н., доцент,
ДонНУ імені Василя Стуса

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В КРАЇНАХ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

Постановка проблеми. Зростаюча важливість регіональної співпраці та інтеграції між країнами створює потребу в дослідженні та розумінні процесів, які відбуваються в Північній Америці, яка об'єднує країни з різними економічними, політичними та соціокультурними характеристиками. Розвиток інтеграційних процесів в Північній Америці впливає на політичну, економічну та соціокультурну ситуацію в регіоні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням розвитку інтеграційних процесів займалися ряд вітчизняних науковців: Д. Лук'яненко, Т. Орехова, М. Савченко, М. Варламова, М. Шкурат, А. Філіпенко, В. Гейць, Б. Буркинський, М. Дудченко, А. Поручник, Ю. Пахомов, В. Сіденко. Боротьба за конкурентні позиції на світовій арені підкреслює необхідність вивчення впливу інтеграційних процесів на розвиток економік країн Північної Америки.

Мета роботи – аналіз тенденцій розвитку інтеграційних процесів в країнах північної Америки.

Результати дослідження. Інтеграційні процеси в країнах Північної Америки відзначаються складним історичним розвитком. Основними учасниками цих процесів є Канада, Сполучені Штати Америки і Мексика. Найбільш значущою угодою даного регіону є НАФТА, ідеї якої формувались ще у 1980-х роках. У 2020 році НАФТА була замінена на Угоду про заміну НАФТА (USMCA), яка внесла деякі зміни в умови угоди, зокрема щодо автомобільної промисловості, праці та інших аспектів торгівлі та інвестицій.

Країни НАФТА відіграють суттєве значення у світовій економіці, про що свідчить величина їх ВВП, особливо США, економіка якої за величиною є найбільшою (рис. 1)

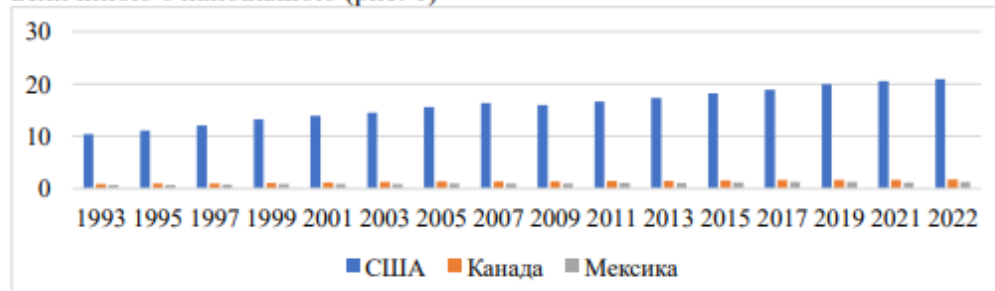

Рисунок 1 – ВВП країн НАФТА (USMCA)

Джерело: побудовано за даними ЮНКТАД

Обсяги торгівлі країн НАФТА (USMCA) динамічно зростають з моменту введення в дію угоди (рис. 2)

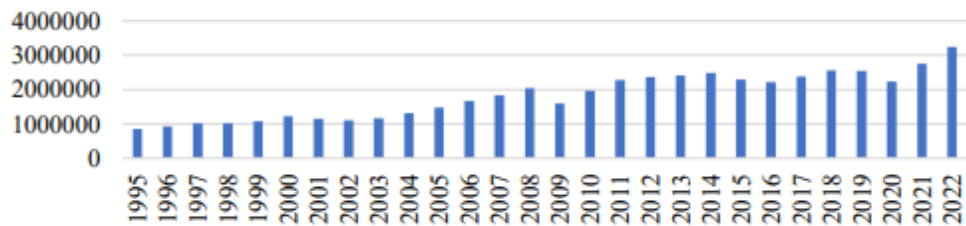

Рисунок 2 – Торговля товарами країн НАФТА (USMCA), млн дол. США

Джерело: побудовано за даними СOT

Незважаючи на позитивну тенденцію динамічного зростання обсягів торгівлі, починаючи з 2001 року, вона зменшувалась з 19 % у 2000 році до 13 % у 2022 році (рис. 3).

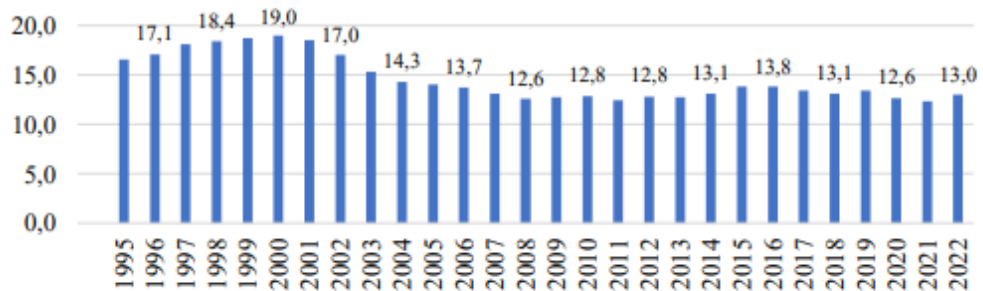

Рисунок 3 – Частка торгівлі товарами НАФТА (USMCA) у світі, %

Джерело: побудовано за даними СOT

Найбільшою за величиною економікою не тільки даного об'єднання, але і у світі є економіка США. Основними торговельними партнерами США за 2022 рік є Канада та Мексика. Частка експорту США у ці країни становить 32,9 % за вказаний рік, що свідчить про високий ступінь орієнтації на внутрішню групову торгівлю.

Для Канади найбільшим партнером по експорту є США, на які припадає 76,4 %, на Мексику - 1,1 % станом на 2022 рік.

Аналогічна ситуація з Мексикою, експорт якої в США також складає 78,2 %, в Канаду – 2,7 %, хоча вона є другим за величиною експорту партнером [2].

З трьох аналізованих країн позитивне сальдо торговельного балансу спостерігається лише для Канади, найбільша різниця між експортом та імпортом станом на 2022 рік у США.

Висновки. Інтеграційні процеси в північній Америці розвиваються переважно в межах угоди НАФТА (USMCA). За період свого існування під впливом сучасних тенденцій та викликів світової економіки вона була переглянута. Економіки США, Канада і Мексика є взаємозалежними, що в першу чергу простежується у зовнішній торгівлі, де найбільші частки торгівлі кожної з країн є внутрішньогруповими.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. UNCTAD URL: <https://unctadstat.unctad.org>
2. WTO. URL: <https://stats.wto.org>
3. Savchenko M., Varlamova M., Shkurat M., Melnyk L., Bondar V. Development of regional integration groups in the system of global trade and economic relations. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2020. Vol. 42. No. 4. P. 536-548

ЗМІСТ

МАРКЕТИНГ ТА БІЗНЕС-АНАЛІТИКА

Берегой Д. Б. ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО МАРКЕТИНГОВОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	3
Горелова Д.В. СПЕЦИФІКА МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА СУЧАСНОМУ АВТОМОБІЛЬНОМУ РИНКУ.....	6
Гевлич Т.І. РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ТРЕНУВАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ.....	9
Гриб А. О., Шимко А-М. В. ПСИХОГРАФІЧНА СЕГМЕНТАЦІЯ СПОЖИВАЧІВ.....	12
Довбуш В.В. УДОСКОНАЛЕННЯ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	15
Католікова К. О. АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ВАЛОВОГО РЕГІОНАЛЬНОГО ПРОДУКТУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА 2016-2021 РР.	17
Левандовська Я.Я. ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ З КЛІЄНТАМИ ПІД ЧАС ПОВНОМАШТАБНОЇ ВІЙНИ	19
Легойда А.О. ВПЛИВ ЕКОЛОГІЧНОГО АСПЕКТУ ТОВАРУ НА ВИБІР СПОЖИВАЧА.....	23
Петрова В.С. МЕТОДИ ОЦІНКИ ВПЛИВУ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ В МАРКЕТИНГОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	28
Цибуляк Д.С., Шемчук А.В. ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ НА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНИХ ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМ.....	31
Щур Д.А. ОЦІНКА ВПЛИВУ МАКРОСЕРЕДОВИЩА НА ПІДПРИЄМСТВО МЕТОДОМ PEST-АНАЛІЗУ.....	34

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Бондарчук Н.П. МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУБ'ЄКТІВ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ.....	38
Главацький М.Р. РОЗВИТОК СЕГМЕНТУ NORECA В УКРАЇНІ.....	43
Григор'єв П.К. ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	45
Гриб А. О., Шимко А-М. В. МІЖКУЛЬТУРНІ ВИКЛИКИ В УПРАВЛІННІ МІЖНАРОДНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ.....	47
Зверев О.Д. ДИНАМІКА ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ САНКЦІЙ: СУЧАСНІ ТРЕНДИ.....	51
Івчук В.В. ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В КРАЇНАХ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ.....	54